

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง
และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์”

โดย

รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ
สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสนอต่อ

ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด

1 มิถุนายน 2554

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์” ที่จัดทำขึ้นในครั้งนี้เป็นไปภายใต้นโยบายของคณะกรรมการดำเนินการชสอ. ชุดที่ 38 ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำชุดความรู้และสารสนเทศจากการวิจัยเพื่อใช้ในการพัฒนา

การวิจัยได้กำหนดคำถามวิจัยที่น่าสนใจ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและกลไกการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร และกรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ.ที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์อ้อมทรัพย์เพื่อการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร โดยคณะกรรมการวางแผนและทีมนักวิจัยได้ออกแบบกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดในหลายเวที นอกจากนั้นได้ใช้กระบวนการสนทนากลุ่มเป้าหมายระหว่างทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์สถานการณ์จากผลการดำเนินงาน

ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ อาจถือได้ว่าเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 5 ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 ในช่วงเวลาปีสุดท้ายของแผนฯ ดังนั้น ข้อเสนอจากงานวิจัยจึงเปรียบเสมือนการกำหนดยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 โดยข้อเสนอการขับเคลื่อน SHOs System ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของตัวแบบระบบการเงินที่มีแนวคิดในการบริหารจัดการ “เงิน” ให้เกื้อหนุนการดำรงชีวิตที่มีความสุขแก่ปัจเจกบุคคลที่เห็นชอบในหลักการพึ่งพาตนเอง และร่วมมือกันอย่างมีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกัน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายทั้งในระดับชุมชน สหกรณ์ชั้นปฐมม ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการตามที่เห็นสมควร ใคร่ขอขอบคุณที่ปรึกษาและนักวิจัยจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจกระทรวงการคลัง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ตลอดจนประธานกรรมการ คณะกรรมการดำเนินการ และคณะกรรมการวางแผนผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ ชสอ. ที่ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนด้วยดีจนงานวิจัยสำเร็จตามที่วางแผน หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความยินดี

(รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท)

หัวหน้าโครงการวิจัย

1 มิถุนายน 2554

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์และเสนอรูปแบบและแนวทางพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ตลอดจนการวางกรอบทิศทางการทำงานของ ชสอ. ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย

กระบวนการวิจัยได้ดำเนินการใน 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ ส่วนที่สองเป็นการจัดเวทีถกผลึกความคิดในระหว่างผู้นำในขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวนทั้งสิ้น 122 คน ซึ่งข้อมูลทั้งสองส่วนได้ถูกนำไปสู่ขั้นตอนการออกแบบสำหรับแนวทางการพัฒนาระบบการเงินและการวางกรอบทิศทางการทำงานของชสอ.

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมพบว่า มูลค่าสินทรัพย์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในรอบ 10 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2553) เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว จากเดิมมีสินทรัพย์มูลค่า 391,674.26 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,081,587.31 ล้านบาท และมีแนวโน้มที่จะมีเงินส่วนเหลือ (Surplus) ที่นำไปเป็นเงินลงทุนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์งอกเงยจากภายนอกมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้มีโอกาสความเสี่ยงจากการลงทุนมากขึ้น

ข้อสรุปจากเวทีถกผลึกความคิด บ่งชี้ให้เห็นประเด็นของข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้อจำกัดในการเข้าถึงสมาชิกเพื่อการรณรงค์ด้านการประหยัด การออมและการสร้างวินัยทางการเงิน อันเป็นคุณค่าพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขาดระบบการเรียนรู้ในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์สู่มาตรฐานสากล ขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการเชื่อมโยงธุรกิจลักษณะ Corporate System ยิ่งขาดเครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยประกันความเสี่ยงและการบริหารสภาพคล่องในระบบการเงิน และประการที่สำคัญคือผลกระทบจากนโยบายรัฐที่ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการให้เงินกู้จนส่งผลกระทบต่อวินัยทางการเงินของสมาชิกและการมีหนี้หลายทาง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะรณรงค์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหันมาสนใจในการพัฒนาระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง และการร่วมมือกัน ซึ่งในที่นี้ขอใช้คำว่า SHOs System (Self Help Organizations System) และถือเป็นโอกาสดีที่ขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์จะยึดเอาช่วงเวลาปี 2555 (ซึ่งเป็นปีสากลแห่งการสหกรณ์) เป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนการพัฒนา SHOs System ให้มี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

△ ระบบการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินตามหลักมาตรฐานสากลเพื่อภาพลักษณ์เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจ

△ ระบบการเงินที่มีบริการด้านการเงินที่เป็นธรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมให้สมาชิกประหยัด มีจิตสำนึกการออมและมีวินัยทางการเงินเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของสมาชิก

△ ระบบการเงินที่มีโครงสร้างพื้นฐานและกลไกการบริหารความเสี่ยง สภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น บนพื้นฐานของระบบการบริหารจัดการที่มีอิสระพึ่งพาตนเองได้

△ ระบบการเงินที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

ข้อเสนอสำหรับกรอบแนวทางการดำเนินงานและมาตรการในการพัฒนา SHOs System ประกอบด้วย 3 กรอบแนวทาง ได้แก่ กรอบแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงิน และกรอบแนวทางการพัฒนากลไกสนับสนุน ซึ่งมีมาตรการดำเนินการทั้งสิ้น 15 มาตรการ

กรอบแนวทางการพัฒนา SHOs System เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกรอบทิศทางการดำเนินงานของชสอ.และการขับเคลื่อน SHOs System โดยใช้กลไกของ Steering Committee ในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์และภาคีในทุกระดับ โดยชสอ. ควรดำเนินนโยบายที่จะก่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- △ การกำหนดยุทธศาสตร์ชสอ.ภายใต้ SHOs System
- △ การกำหนด Agenda และแผนรณรงค์ SHOs System
- △ การจัดทำแผนพัฒนาระบบสนับสนุนการขับเคลื่อน SHOs System
- △ การจัดทำแผนขับเคลื่อน SHOs System ภายใต้การมีส่วนร่วมของชสอ.และภาคี

สารบัญ

	หน้า
รายนามผู้วิจัย	
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	(a)
สารบัญ	(c)
สารบัญรูป	(e)
สารบัญตาราง	(g)
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
กรอบคิดการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ขั้นตอน / กระบวนการวิจัย	6
แผนการวิจัย	7
คณะวิจัย	7
บทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์	8
บริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะสถาบันการเงินในระบบเศรษฐกิจ	8
บริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะสหกรณ์	8
โครงสร้างขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์	14
ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เปรียบเทียบกับระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ	14
ธุรกรรมทางการเงินและบริการแก่สมาชิก	33
สรุปประเด็นความคิดเห็นจากเวทีตักผลึกความคิด	35
บทที่ 3 กรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง และร่วมมือกัน	37
ความเบื้องต้น	37
เหตุผลความจำเป็น	37
ผลการประเมินสถานการณ์ปัจจัยสภาพแวดล้อม : ประเด็นท้าทายสำหรับการพัฒนา	38
ข้อจำกัด/อุปสรรค ในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	39
จุดแข็งของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	40
จุดอ่อนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	41
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 กรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง และร่วมมือกัน (ต่อ)	
กรอบแนวทางการดำเนินงานและมาตรการในการพัฒนาสู่ระบบการเงินสอ.ในทิศทาง การพึ่งพาและร่วมมือกัน	42
บทที่ 4 กรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ.ในการขับเคลื่อน SHOs System	45
บริบทของ ชสอ. ที่มีต่อการพัฒนาระบบการเงินสอ.ในปัจจุบัน	45
แนวทางการดำเนินงานของ ชสอ.	46
วัตถุประสงค์	47
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	47
มาตรการในการขับเคลื่อน SHOs System	48
กรอบคิดแนวทางและมาตรการการพัฒนา SHOs System	50
ความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์ชสอ. และกรอบแนวทางการพัฒนา SHOs System	50
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	52
บทสรุป	52
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 : แนวทางการพัฒนาตราสารทางการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพา และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์	1-1
ภาคผนวกที่ 2 : สรุปเวทีรับฟังความคิดเห็นผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ ครั้งที่ 1-4	2-1
ภาคผนวกที่ 3 : สถาปัตยกรรมการเงินของชสอ.เพื่อความร่วมมือ การหมุนเวียน ความมั่นคง เป็นที่พึ่งพา ความยั่งยืน	3-1
ภาคผนวกที่ 4 : ภาพกิจกรรมโครงการวิจัย	4-1

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	กรอบคิดการบริหารจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการ	5
1.2	ขั้นตอน/กระบวนการวิจัย	6
2.1	สัดส่วนการให้บริการการเงินโดยเปรียบเทียบระหว่างสถาบันการเงินกลุ่มต่างๆ	8
2.2	สัดส่วนของสหกรณ์ออมทรัพย์จำแนกตามกลุ่มอาชีพของสมาชิก	9
2.3	สัดส่วนของจำนวนสมาชิกจำแนกตามกลุ่มสหกรณ์	9
2.4	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสอ.ระหว่างปี 2544 - 2553	11
2.5	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสอ.ระหว่างปี 2544 - 2553	11
2.6	เปรียบเทียบสัดส่วนขององค์ประกอบสำหรับแหล่งที่มาและทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ ออมทรัพย์ระหว่างปี 2544 และ 2553	13
2.7	โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์	14
2.8	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ ระหว่างปี 2549 - 2553	16
2.9	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ ระหว่างปี 2549 - 2553	16
2.10	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ระหว่างปี 2549 - 2553	18
2.11	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ระหว่างปี 2549 - 2553	18
2.12	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ระหว่างปี 2549 - 2553	20
2.13	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ระหว่างปี 2549 - 2553	20
2.14	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ระหว่างปี 2549 - 2553	22
2.15	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ระหว่างปี 2549 - 2553	22
2.16	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาล และสาธารณสุขระหว่างปี 2549 - 2553	24
2.17	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข ระหว่างปี 2549 - 2553	24
2.18	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี 2549 - 2553	26
2.19	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี 2549 - 2553	26

สารบัญญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
2.20	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ระหว่างปี 2549 - 2553	28
2.21	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ระหว่างปี 2549 - 2553	28
2.22	องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทเอกชน ระหว่างปี 2549 - 2553	30
2.23	องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทเอกชน ระหว่างปี 2549 - 2553	30
2.24	ประเด็นความคิดเห็นจากเวทีตถกผลึกความคิด : ข้อเสนอจุดด้อย/อุปสรรค	35
2.25	ประเด็นความคิดเห็นจากเวทีตถกผลึกความคิด : ข้อเสนอสำหรับแนวทางปฏิบัติที่ดี	36
3.1	ข้อจำกัด/อุปสรรค ในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	39
3.2	โครงสร้างการเงินที่ชี้ให้เห็นองค์ประกอบของทุนสหกรณ์ (Institutional Fund) ของ ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	40
3.3	จุดอ่อนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์	41
4.1	การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 เพื่อการขับเคลื่อน SHOs System	47
4.2	มาตรการการขับเคลื่อน SHOs system	49
4.3	กรอบคิด แนวทางและมาตรการพัฒนา SHOs System	50
4.4	กรอบแนวทางการพัฒนา SHOs system	51

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ.2544 – 2553	11
2.2	แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2553 (ต่อ)	12
2.3	ทางใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2553	12
2.4	ทางใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ.2544 – 2553 (ต่อ)	13
2.5	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ปี 2549 – 2553	15
2.6	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ปี 2549 – 2553	16
2.7	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ปี 2549 – 2553	17
2.8	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ปี 2549 – 2553	18
2.9	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ปี 2549 – 2553	19
2.10	ตารางที่ 2.10 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ปี 2549 – 2553	20
2.11	ตารางที่ 2.11 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปี 2549 – 2553	21
2.12	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปี 2549 – 2553	22
2.13	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข ปี 2549 – 2553	23
2.14	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข ปี 2549 – 2553	24
2.15	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ปี 2549 – 2553	25
2.16	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ปี 2549-2553	26
2.17	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ปี 2549 – 2553	27
2.18	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ปี 2549 -2553	28
2.19	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชน ปี 2549 – 2553	29
2.20	แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชน ปี 2549-2553	30
2.21	การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553	31
2.22	ธุรกรรมทางการเงินและบริการที่มีต่อสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553	31
2.23	การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553	34
2.24	ธุรกรรมทางการเงินและบริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อสมาชิก ในปี 2553	34
4.1	ผลการดำเนินงานของชสอ. ปี 2553	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ผลกระทบจากวิกฤตการเงินทำให้เกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในวงกว้าง ทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งประเทศไทย มานานกว่า 2 ปีแล้ว แต่ท่ามกลางวิกฤตก็ถือเป็นโอกาสสำหรับสหกรณ์ จากคำกล่าวของผู้อำนวยการองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA) มิสเตอร์ เอียน แมคโดนัลด์ เนื่องในวันสหกรณ์สากล เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2552 ชี้ว่าในช่วงเวลาที่องค์การธุรกิจในโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอยู่นั้น ปรากฏว่า สหกรณ์ทั้งหลายต่างก็มีสถานการณ์ทางการเงินที่ดีกว่าและอยู่รอดปลอดภัยจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการรูปแบบอื่น ในปี 2551 ธนาคาร Rabobank ซึ่งมีประชากร 50% ของประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นสมาชิกนั้น ได้รับการจัดอันดับให้เป็นธนาคารที่ปลอดภัยที่สุดเป็นอันดับสามของโลก เช่นเดียวกับ ธนาคาร Raiffeisen ที่สวิสเซอร์แลนด์ ก็มีการขยายตัวในทุกๆ ด้าน มากกว่าที่เคยดำเนินการมาในรอบ 108 ปีแห่งประวัติศาสตร์ โดยมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ส่วนเครดิตยูเนียนในอเมริกามีปริมาณเงินให้กู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.7 และมีอัตราการไม่ชำระหนี้้น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราที่ธนาคารสหรัฐต้องเผชิญ อย่างไรก็ตามพบว่า สถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่ได้ลงทุนไปจำนวนมากในตลาด ได้เกิดผลขาดทุนเป็นอย่างมาก จนบางแห่งต้องยกเลิกการจ่ายเงินปันผล และบางแห่งต้องหาทางรวมธุรกิจ เช่นกรณีสหกรณ์การเงินในประเทศญี่ปุ่น เกาหลี ฝรั่งเศส และเยอรมนีบางแห่ง แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีแห่งใดที่ต้องปิดกิจการ เฉกเช่นสถาบันการเงินอื่นๆ สถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์ที่มีแบบแผนการดำเนินงานที่รัดกุมสามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคง และมีเสถียรภาพดีกว่าสหกรณ์ที่บริหารงานแบบทำพายุและมุ่งกำไรเป็นหลัก

ปัจจุบันไม่เพียงแต่ขบวนการสหกรณ์เท่านั้น ที่ยอมรับถึงศักยภาพของการขับเคลื่อนสหกรณ์ หากแต่ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ และสหประชาชาติ ก็ได้ให้ความสนใจในตัวแบบสหกรณ์ ในฐานะวิสาหกิจที่มีสมาชิกเป็นเจ้าของ และขับเคลื่อนการดำเนินงานบนคุณค่าและหลักการสหกรณ์ที่มีใช้โดยการใช้กฎหมายบังคับ และหลังจากได้มีการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ภายใต้หัวข้อ “การขับเคลื่อนการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลกผ่านการสหกรณ์ (Driving Global Recovery through Co-operatives)” จึงได้มีการประกาศของสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2552 กำหนดให้ปี 2555 เป็นปีสากลแห่งสหกรณ์ และสำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ ได้เชิญชวนให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ร่วมกิจกรรมเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสดังกล่าว ในส่วนของประเทศไทยนั้น ที่ประชุมกรรมการบริหารกรมส่งเสริมสหกรณ์ เมื่อ 9 กรกฎาคม 2553 ได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะทำงานจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง “ปีสากลแห่งสหกรณ์”¹ เพื่อขอเข้ารับประกาศของสมัชชาสหประชาชาติ

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นถือเป็นโอกาสของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด (ชสอ.) ในการดำเนินการศึกษาวิจัยสำหรับแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาและร่วมมือกันของสหกรณ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งเพื่อการขอรับนโยบายการประกาศปีสากลแห่งการสหกรณ์ของสมัชชาแห่งสหประชาชาติ และการตั้งรับนโยบายรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องที่สำคัญมี 2 เรื่อง ได้แก่ มาตรการภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553-2557)² ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ

¹ อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน www.cai.ku.ac.th/article/mag05_article1.pdf

² อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน ธนาคารแห่งประเทศไทย, แผนพัฒนาระบบการเงิน ระยะที่ 2 (<http://www.bot.or.th/Thai/Pages/BOTDefault.aspx>)

ของกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย และแผนพัฒนาการสหกรณ์ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

ในส่วนของแผนพัฒนาระบบการเงิน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553-2557) นั้น ประกอบด้วยมาตรการสำคัญในด้านการลดต้นทุนของระบบ การส่งเสริมการแข่งขันและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน โดยมีเป้าหมายสำคัญ ดังนี้

- ระบบสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีระบบบริหารความเสี่ยงและธรรมาภิบาลที่ดี แข็งแกร่ง ไม่เป็นภาระต่อประเทศ และสามารถสนับสนุนการพัฒนาการของเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมั่นคงทั้งในภาวะปกติและวิกฤต

- ต้นทุนในการเข้ารับบริการจากสถาบันการเงินลดลงส่งผลให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนลดลง ซึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และช่วยยกศักยภาพของประชาชน

- เพิ่มโอกาสให้ผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ทั่วถึงและหลากหลายตรงกับความต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการสินเชื่อในระดับฐานราก (Microcredit) เพื่อลดปัญหาการกักขังเงินนอกระบบ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนมากขึ้น โดยการส่งเสริมองค์ความรู้จากผู้มีประสบการณ์ในธุรกิจ Microfinance ที่ประสบความสำเร็จให้แก่กลุ่มการเงินในชุมชน เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและนำไปสู่การสร้างสรรค์เสริมภูมิคุ้มกันให้แก่สังคมไทยทุกระดับ

- โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายที่เอื้อโอกาสให้แก่ลูกหนี้บุคคลธรรมดาและผู้ประกอบการรายย่อยที่มีศักยภาพสามารถขอฟื้นฟูกิจการได้ดีขึ้น เพื่อให้กิจการของลูกหนี้ยังคงดำเนินต่อไปได้เพื่อสร้างมูลค่าให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวม

- โครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เอื้อต่อการบริหารความเสี่ยงของระบบสถาบันการเงิน ทำให้สถาบันการเงินสามารถจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่คงค้างอยู่ในระบบได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินลดลง และมีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้บริการมากขึ้น

การดำเนินการมาตรการดังกล่าวจะเป็นไปภายใต้คณะกรรมการที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน เพื่อดูแลนโยบายในภาพรวมและมอบหมาย 4 คณะ ดูแลแผนปฏิบัติการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านภาษี ด้านกฎหมายการเงิน ด้านระบบข้อมูล และด้านการพัฒนาบุคลากร โดยมีคณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน (กนส.) เป็นผู้ดูแลด้านการส่งเสริมการแข่งขันและการเข้าถึงบริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดูแลด้านการลดต้นทุนจากกฎเกณฑ์ของทางการ การแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพคงค้าง การบริหารความเสี่ยงและเทคโนโลยีสารสนเทศ

แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554) ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเงิน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ว่าด้วยการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ โดยได้กำหนดมีแผนงานทั้งสิ้น 7 แผนงาน 19 กลยุทธ์³ ได้แก่

- แผนงานที่ 1 : รมรงค้ให้สหกรณ์มีกลไกการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เพิ่มขึ้น
- รมรงค้ให้มีการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อเป็นทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
  - รมรงค้เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการเพิ่มทุนของสมาชิกสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง
  - ประกาศเกียรติคุณสหกรณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการระดมทุน

แผนงานที่ 2 : ส่งเสริมให้สหกรณ์ทุกแห่งมีแผนการรณรงค์สมาชิกให้ออมเงิน

- รมรงค้ให้สมาชิกสหกรณ์จัดทำบัญชีครัวเรือน-บัญชีรับจ่าย

³ อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมจาก คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ, แผนขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2.

- ส่งเสริมการใช้จ่ายที่รับจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ประกอบ การขอกู้เงินจากสหกรณ์
  - รณรงค์ให้สมาชิกมีการออมอย่างต่อเนื่อง
- แผนงานที่ 3 : พัฒนาระบบสารสนเทศการเงินสหกรณ์ผ่านแม่ข่าย
- พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับชาติ (National Pool)
  - พัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศในระดับชาติ (National Pool)
- แผนงานที่ 4 : พัฒนาระบบสารสนเทศการเงินเพื่อการระดมทุนและก่อให้เกิดการหมุนเวียนภายในระบบสหกรณ์
- จัดให้มีกองทุนร่วมลงทุน
  - พัฒนาการใช้ตราสารหนี้
- แผนงานที่ 5 : พัฒนากลไกการประกันและลดความเสี่ยงทางการเงิน
- จัดให้มีกองทุนประกันเงินฝากในระดับชาติ (National Pool)
  - รณรงค์การสะสมทุนเพื่อความมั่นคงและความมีเสถียรภาพในสหกรณ์อย่างทั่วถึง
  - มีตลาดสภาพคล่องของสหกรณ์ (Private Repo)
  - พัฒนาระบบเตือนภัยด้านการเงินสหกรณ์
  - พัฒนากลไกที่ปรึกษาด้านการเงินแก่สหกรณ์
- แผนงานที่ 6 : ส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจการเงินระหว่างสหกรณ์ที่จดทะเบียน กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ภาคประชาชน (กลุ่ม/องค์กรประชาชนที่ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์)
- แก้ไขกฎหมายข้อบังคับ ระเบียบและประชาสัมพันธ์สร้างแรงจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเข้าเชื่อมโยงธุรกิจการเงิน
- แผนงานที่ 7 : เชื่อมโยงให้เกิดการสนับสนุนด้านการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
- กำหนดสัดส่วนการจัดสรรเงินกู้ กพส.ภายใต้ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาการสหกรณ์
  - ปรับกลไกการบริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส.ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสหกรณ์
  - เชื่อมโยงระบบการเงินภายใต้กลไกของ ธ.ก.ส.ร่วมกับชุมชนสหกรณ์

จากรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นเชิงนโยบายทั้ง 2 เรื่อง จะเห็นได้ว่า ชสอ. ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการและหาโอกาสสำหรับช่องทางยกระดับการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ โดยการค้นหารูปแบบนวัตกรรมและระบบการเชื่อมโยงธุรกิจไปในทิศทางของการพึ่งพาและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ เพื่อการสร้างสรรค์เศรษฐกิจการเงินบนอัตลักษณ์ของสถาบันการเงินรูปแบบสหกรณ์ ที่ทั่วโลกกำลังสนใจและให้ความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน และการเปิดโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน ตลอดจนการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประชาคมสหกรณ์

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 โครงสร้างพื้นฐานและกลไกการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ควรเป็นอย่างไร

1.2.2 กรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ. ที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อประเมินสถานการณ์ระบบที่เกี่ยวข้องที่ชี้ให้เห็นโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์

1.3.2 เพื่อจัดเวทีตถกผลึกความคิดระหว่างผู้นำขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ นักวิชาการและฝ่ายกำหนดนโยบายสถาบันการเงิน

1.3.3 เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางพัฒนาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

1.3.4 เพื่อวางกรอบทิศทางการดำเนินงานของชสอ.ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

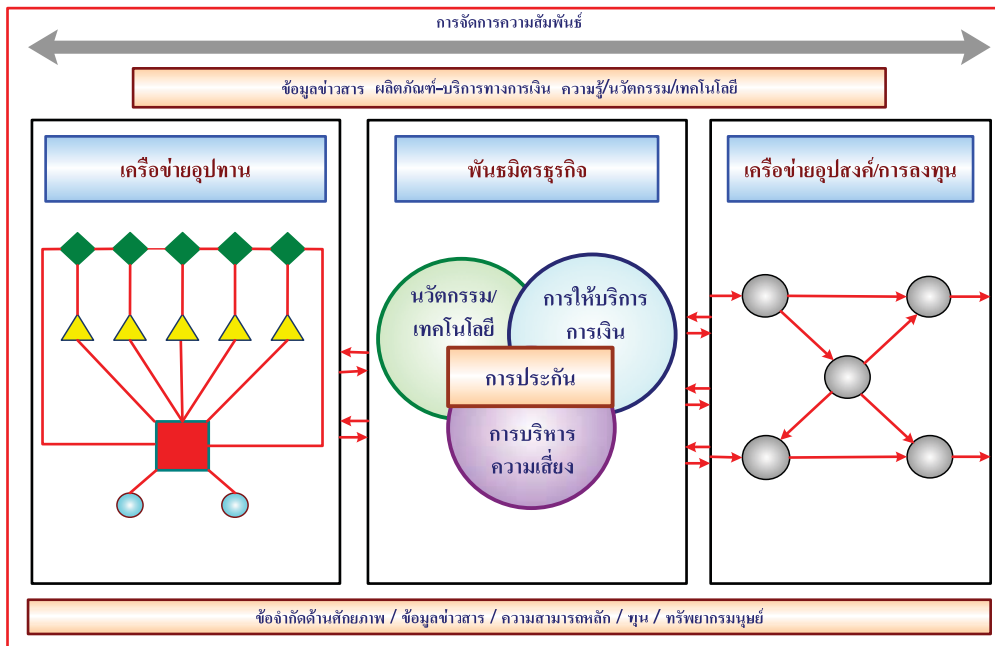
1.4.1 มีข้อมูล / ความรู้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของชสอ. ในการทำหน้าที่ศูนย์กลางทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย

1.4.2 เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างฝ่ายกำหนดนโยบายสถาบันการเงิน นักวิชาการและนักสหกรณ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเงินที่เอื้อประโยชน์ต่อการพึ่งพาและร่วมมือกันของสหกรณ์

1.4.3 มีกรอบแนวทางสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รูปแบบการบริหารจัดการใหม่ นวัตกรรมใหม่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างยั่งยืน

1.5 กรอบคิดการวิจัย

กรอบคิดในการวิจัยในที่นี้จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการเชื่อมโยงทางการเงินและบริการที่เกี่ยวข้องของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในโมเดลของการบริหารจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการ ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่ายอุปทาน พันธมิตรธุรกิจ เครือข่ายอุปสงค์และการลงทุน โดยจะพิจารณาในเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ผลิตภัณฑ์บริการทางการเงิน ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อการลดข้อจำกัด และการใช้ความสามารถหลักและทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ ในลักษณะที่เกื้อหนุนระบบการพึ่งพาและร่วมมือกัน ในการบริการด้านการเงินและบริการที่เกี่ยวข้อง การบริหารความเสี่ยงตลอดจนนวัตกรรมและเทคโนโลยี อันจะก่อให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงินอย่างยั่งยืน (รูปที่ 1.1)

รูปที่ 1.1 กรอบคิดการบริหารจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการ

อ้างอิงใน จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. เอกสารนำเสนอชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม. 2553.

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

Factoring หมายถึง วิธีการอำนวยความสะดวกทางการเงินแก่สหกรณ์โดยการรับซื้อหรือรับโอนหนี้ที่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน

Corporate System หมายถึง ระบบการประสานงานความร่วมมือกัน

Growth Rate หมายถึง การวัดค่าการเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้าของสหกรณ์ ซึ่งมักจะมองความเจริญก้าวหน้าในด้าน 1.การมีหุ้นเพิ่มมากขึ้น 2.การมีเงินฝากเพิ่มขึ้น 3.การมีหนี้สินที่ลดลง 4.การมีกำไรตามความเหมาะสม ตามลำดับ

Insurance หมายถึง การที่สหกรณ์จะสละความเสี่ยงให้แก่บุคคลที่ 3 คือ บริษัทประกันมาช่วยรับผิดชอบไป เพื่อให้สหกรณ์มีความเสี่ยงลดลง ผู้ค้ามีภาระลดลง รวมทั้งยังสามารถประกันความมั่นคงทางด้านสินทรัพย์ได้ด้วย

Matching Fund หมายถึง การจัดให้มีการบริหารเงินมีความกลมกลืน รองรับสนับสนุนเงินทุนซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้สหกรณ์ขาดสภาพคล่อง หลักการพื้นฐานก็คือ เงินที่มีเงื่อนเวลาระยะสั้นให้ปล่อยกู้ระยะสั้น เงินระยะปานกลาง หรือระยะยาวก็นำไปปล่อยกู้ระยะยาว เป็นต้น ข้อสำคัญที่ต้องระวังก็คือ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่มีจำนวนและมูลค่าไม่คงที่และอาจผันแปรมูลค่าได้เร็ว เช่น หุ้นสามัญที่ดิน สินค้าโภคภัณฑ์ หนี้ของสหกรณ์ เป็นต้น ถือเป็นสินทรัพย์เสี่ยงต่อการ Matching Fund

Mutual Fund หมายถึง เป็นแนวคิดในการที่จะให้มีการรวบรวมเงินทุนจากสหกรณ์ต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นกองทุนเดียวกัน เพื่อให้มีความมั่นคง แข็งแรง และมีปริมาณมากพอต่อการสนับสนุนความ

เข้มแข็งทางการเงินให้แก่สหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขสภาพคล่อง หรือ การเกิดวิกฤตทางการเงินใด ๆ ขึ้น โดยมีได้คาดคิด

Private Repo Market หมายถึง ตลาดการเงินที่เอกชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตลาดการกู้ยืมเงินระยะสั้น โดยมีตราสารหนี้ที่มั่นคง เช่น พันธบัตร ตัวเงินคลัง เป็นหลักประกัน หลักการก็คือ เมื่อมีการตกลงให้กู้แก่กันแล้ว ผู้ขอกู้จะนำพันธบัตรไปฝากไว้เป็นการจำนำกับคนกลาง โดยมีการโอนสิทธิการครอบครองไว้ เมื่อถึงกำหนดชำระ ถ้าผู้กู้ชำระเงินตามกำหนด คนกลางจะคืนพันธบัตรหรือตัวเงินคลังให้แก่ผู้กู้ แต่ถ้าผู้กู้ผิดนัด ผิดสัญญาคนกลางจะโอนกรรมสิทธิ์พันธบัตร หรือตัวเงินคลังให้แก่ผู้ให้กู้เป็นการชำระหนี้ตามข้อตกลง

Prudential Standard หมายถึง มาตรฐานความมั่นคงของสถาบันการเงิน

Refinance หมายถึง เป็นการวางหลักเกณฑ์ในการที่อนุญาตให้ผู้กู้ที่ยังค้างหนี้เงินกู้ยืมอยู่เดิมสามารถทำข้อตกลงกับสหกรณ์ในการสร้างมูลหนี้ใหม่แทนหนี้เดิม โดยจะเปลี่ยนเงื่อนไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น วงเงินลดลง ระยะเวลาผ่อนชำระนานขึ้น ดอกเบี้ยต่ำกว่าเดิมเปลี่ยนแปลงการค้ำประกัน เป็นต้น

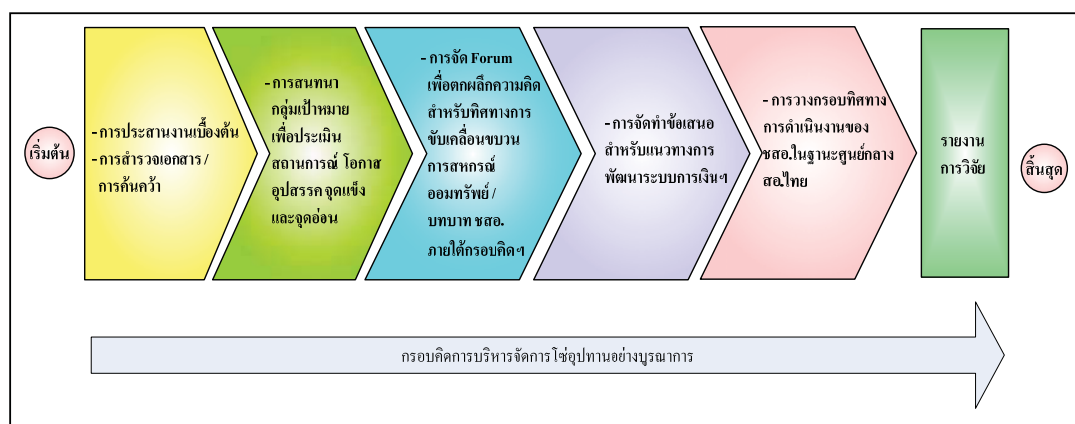
Securitization หมายถึง เป็นการออกตราสารหนี้โดยใช้ทรัพย์สินที่ตนครอบครองอยู่ เป็นหลักทรัพย์หนุนหลังตราสารที่ตนออกไปขอกู้เงิน เพื่อให้ผู้ให้กู้มีความเชื่อมั่นมากขึ้น และเพื่อให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลดลง เช่น สหกรณ์ ก. ออก Securitization โดยใช้ที่ดิน หุ่น แม้กระทั่งสิทธิครอบครองต่าง ๆ เช่น สิทธิการเช่าของตนเป็นหลักทรัพย์หนุนหลังตราสารหนี้ที่ออกให้แก่สหกรณ์ เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เป็นต้น

SHOs System (Self help organizations system) หมายถึง โครงสร้างของระบบการเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันเป็นหลัก

Steering committee หมายถึง คณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อการประสานงานร่วมกันในระหว่างกัน

1.7 ขั้นตอน / กระบวนการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยจะเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินสหกรณ์ นักสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งในระดับชุมชนและสหกรณ์ออมทรัพย์ชั้นปฐม และฝ่ายกำหนดนโยบายสถาบันการเงิน ซึ่งจะนำไปภายใต้ขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ (รูปที่ 1.2)

รูปที่ 1.2 ขั้นตอน/กระบวนการวิจัย

1.8 แผนการวิจัย (9 เดือน)

ลำดับ ที่	กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	การประสานงานเบื้องต้น	✓								
2.	การสำรวจเอกสาร/การค้นคว้า/การประเมิน เบื้องต้น	✓	✓							
3.	การสนทนากลุ่มเป้าหมาย			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4.	การจัด Forum เพื่อตกผลึกความคิด				✓		✓		✓	
5.	การวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอสำหรับแนวทาง การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ฯ									→
6.	การจัดทำกรอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ ชสอ.								→	
7.	การจัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์									→
8.	การนำเสนอ(ร่าง)รายงานฉบับสมบูรณ์ / ปรับปรุง									✓
9.	ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์									✓

1.9 คณะวิจัย

1.9.1 ที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน-สหกรณ์

- (1) คุณกฤษฎา อุทยานิน ที่ปรึกษาสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
- (2) คุณลดาวัลย์ คำภา รองเลขาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (3) รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- (4) ดร.สฤณี อาชวานันทกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน/นักวิจัยอิสระ
- (5) ดร.พิชญ์ นิตยเสมอ รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจกระทรวงการคลัง

1.9.2 นักวิจัย

- หัวหน้าโครงการวิจัย : รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
- นักวิจัย : • อ.ไพบโรจน์ ลิ้มศรีสกุลวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
- คุณวรเทพ ไวทยาวิโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
  - คุณสุรจิตต์ แก้วชิงดวง ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
  - คุณเอกลักษณ์ สุวรรณการ นักวิจัยสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจ
กระทรวงการคลัง
  - คุณกนกวรรณ ยี่ห้วงเจริญ นักวิจัยสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจ
กระทรวงการคลัง
  - คุณมันพล วงศ์มาศานา นักวิจัยสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจ
กระทรวงการคลัง
- ผู้ช่วยนักวิจัย : • คุณสุนทรี ถาวร ผู้จัดการฝ่ายวางแผน ชสอ.
- น.ส.สายสุดา ศรีอุไร นักวิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

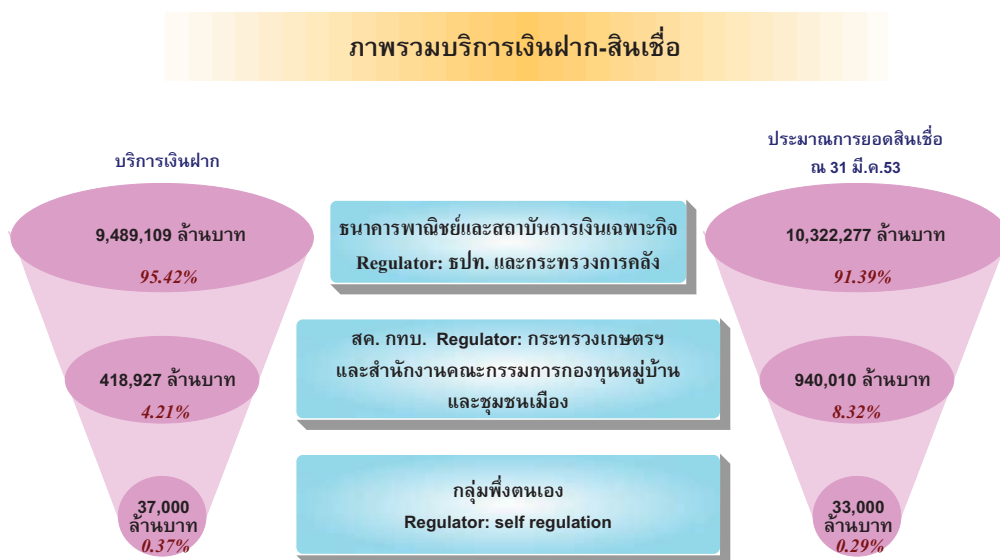
บทที่ 2

การวิเคราะห์สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์

การวิเคราะห์สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์ในที่นี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นสถานการณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับบริบทการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในด้านต่างๆ ซึ่งจะชี้ให้เห็นโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 บริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะสถาบันการเงินในระบบเศรษฐกิจ

ตามประกาศกระทรวงการคลังเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2526 สหกรณ์ออมทรัพย์ถูกจัดเป็นสถาบันการเงินกึ่งในระบบ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ณ 31 มีนาคม 2553 ชี้ให้เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ เครดิตยูเนียน และกลุ่มกองทุนหมู่บ้านมีส่วนให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อคิดเป็นมูลค่า 418,927 ล้านบาท และ 940,010 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.21 และ 8.32 เมื่อเทียบกับบริการด้านเงินฝากและสินเชื่อในระบบเศรษฐกิจ

รูปที่ 2.1 สัดส่วนการให้บริการการเงินโดยเปรียบเทียบระหว่างสถาบันการเงินกลุ่มต่างๆ
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ณ 31 มีนาคม 2553

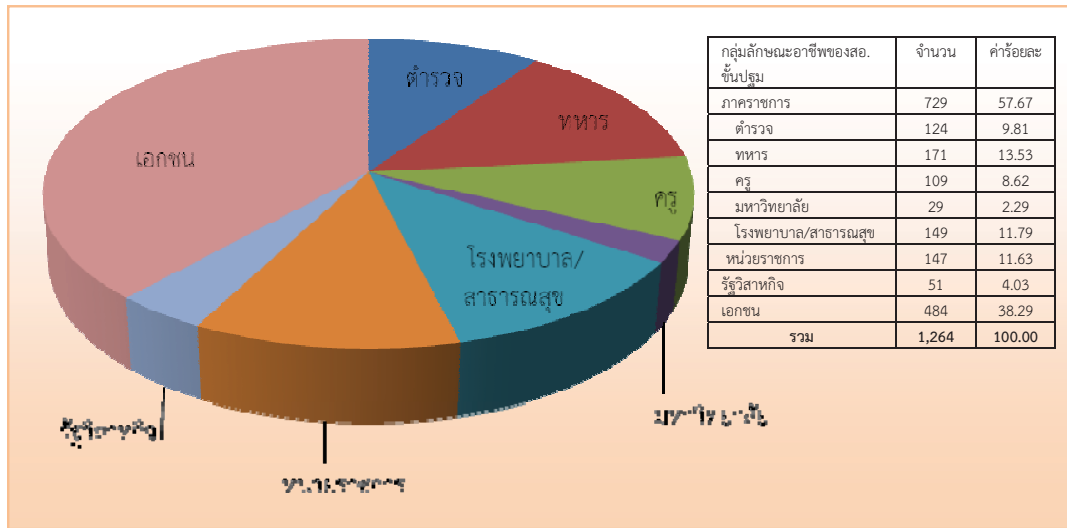
2.2 บริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะสหกรณ์

2.2.1 กลุ่มต่างๆของสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์

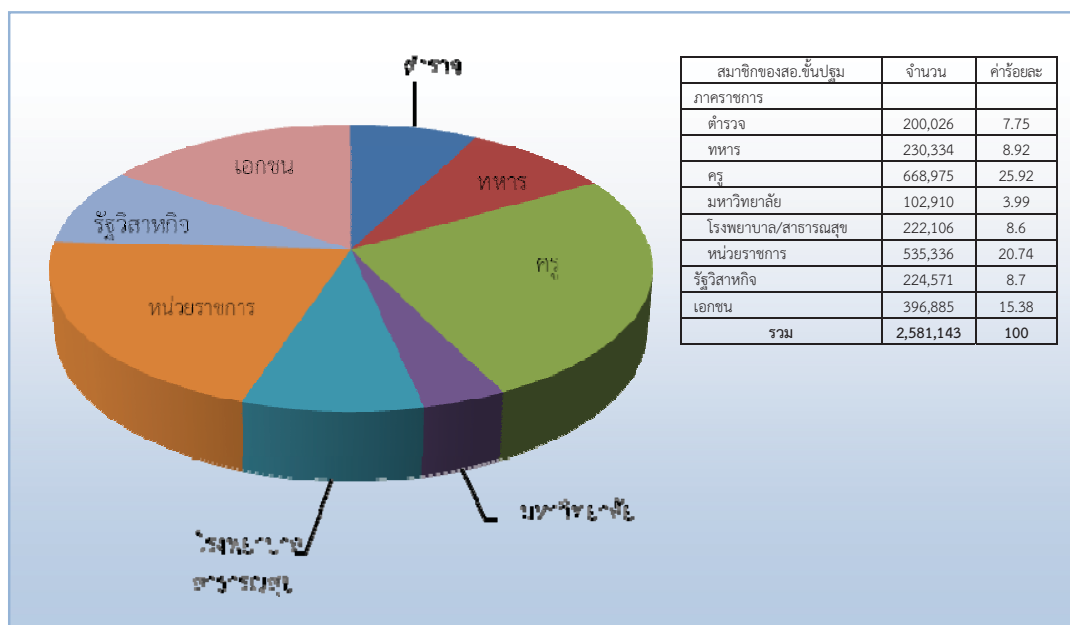
สหกรณ์ออมทรัพย์เป็น 1 ใน 7 ประเภทของสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สारสนเทศด้านการเงินของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ในปี 2553 ชี้ให้เห็นสถานการณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ว่ามีสหกรณ์ที่จดทะเบียนจำนวน 1,358 สหกรณ์ สหกรณ์ที่ผ่านการสอบบัญชีมีจำนวน 1,264 สหกรณ์ มีสมาชิกทั้งสิ้น 2.5 ล้านคน

สหกรณ์ออมทรัพย์ระดับขั้นปฐมที่มีบุคคลธรรมดาเป็นสมาชิกอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มตามลักษณะอาชีพได้ 8 กลุ่ม ได้แก่ ตำรวจ ทหาร ครู มหาวิทยาลัย โรงพยาบาลและสาธารณสุข หน่วย

ราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน โดยสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชนมีจำนวนมากที่สุด คือ 484 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 38.29 ของสหกรณ์ที่ผ่านการสอบบัญชี (รูปที่ 2.2) ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีจำนวนสมาชิกมากที่สุด คือ 668,975 คน คิดเป็นร้อยละ 25.92 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด (รูปที่ 2.3)

รูปที่ 2.2 สัดส่วนของสหกรณ์ออมทรัพย์จำแนกตามกลุ่มอาชีพของสมาชิก
ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี 2553

รูปที่ 2.3 สัดส่วนของจำนวนสมาชิกจำแนกตามกลุ่มสหกรณ์
ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี 2553

2.2.2 ทูทางเศรษฐกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวม

ทูทางเศรษฐกิจ ในที่นี้จะกล่าวถึงสินทรัพย์ องค์ประกอบของสินทรัพย์โดยพิจารณาแหล่งที่มา ทางใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยจะได้พิจารณาข้อมูลระหว่างปี 2544-2553 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) สินทรัพย์

สินทรัพย์รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ในปี 2553 ซึ่งมีมูลค่า 1.08 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ซึ่งมีสินทรัพย์รวมคิดเป็นมูลค่า 391,674 ล้านบาท และพบว่าอัตราการเพิ่มขึ้น (Growth Rate) ในระหว่างปี 2544 – 2553 คิดเป็นร้อยละ 11.85

2) องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ ในภาพรวมระหว่างปี 2544 – 2553 ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ ทุนเรือนหุ้น รองลงไป คือ เงินรับฝาก เงินกู้ยืมและหนี้สินอื่นและทุนสหกรณ์

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มขึ้น (Growth Rate) ถัวเฉลี่ยในรอบ 10 ปี พบว่า เงินกู้ยืมและหนี้สินอื่นมีอัตราการเพิ่มขึ้นถัวเฉลี่ยสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.20 ในขณะที่ ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก และทุนสหกรณ์อื่น ๆ มีอัตราการเพิ่มขึ้นถัวเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 10.72, 14.12 และ 11.12 ตามลำดับ

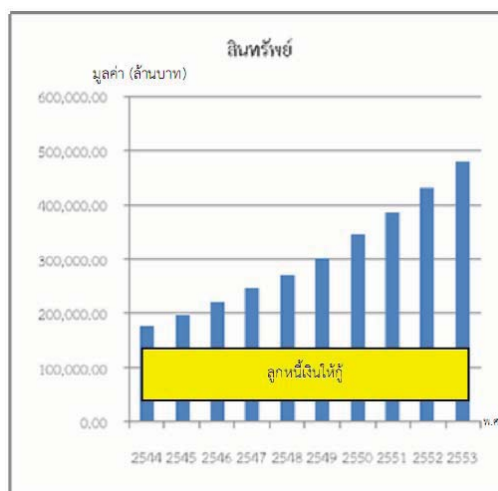
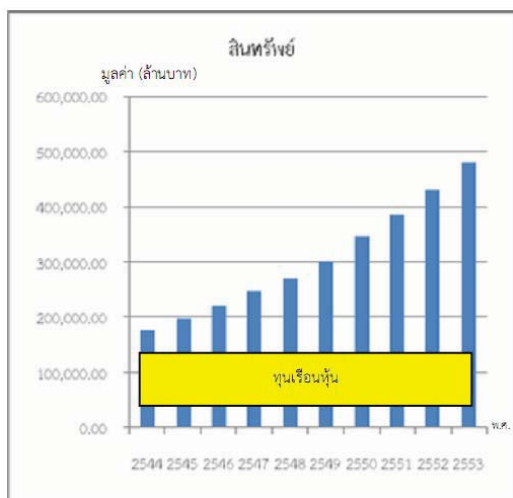
3) องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี 2544 – 2553 ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ ลูกหนี้เงินกู้ รองลงไปได้แก่ เงินลงทุน เงินสด/เงินฝาก และสินทรัพย์อื่น

เมื่อพิจารณาอัตราเพิ่มขึ้นถัวเฉลี่ยในรอบ 10 ปี พบว่า เงินลงทุนมีอัตราการเพิ่มขึ้นถัวเฉลี่ยในรอบ 10 ปี สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24.16 รองลงไปได้แก่ ลูกหนี้เงินให้กู้ เงินสด/เงินฝาก และสินทรัพย์อื่น คิดเป็นอัตราร้อยละ 11.72, 8.41 และ 6.48 ตามลำดับ (รูปที่ 2.4)

4) พัฒนาการขององค์ประกอบสำหรับแหล่งที่มาและทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ในรอบ 10 ปี (รูปที่ 2.5)

พัฒนาการขององค์ประกอบสำหรับแหล่งที่มาของเงินทุน พบว่า สัดส่วนของทุนเรือนหุ้นไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงรักษาระดับสัดส่วนจากร้อยละ 43.01 เป็นร้อยละ 46.22 ในขณะที่ สัดส่วนของเงินรับฝากลดลงจากเดิมร้อยละ 38.40 เป็นร้อยละ 31.45 ส่วนเงินกู้ยืมและหนี้สินอื่นขยายตัวจากเดิมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.25 เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัวเป็นร้อยละ 13.57 และพบว่าทุนสหกรณ์อื่น ๆ หดตัวลงจากร้อยละ 11.35 เหลือเพียงร้อยละ 8.76 (ตารางที่ 1.1)

พัฒนาการขององค์ประกอบสำหรับทางใช้ไปของเงินทุน พบว่า สัดส่วนของลูกหนี้เงินให้กู้ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 76.24 เป็น 81.67 ในขณะที่เงินลงทุนเพิ่มจากร้อยละ 5.79 สูงขึ้นเท่าตัวคิดเป็นร้อยละ 12 (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 2.1 แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ.2544 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2544		2545		2546		2547		2548	
	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)
แหล่งที่มาของเงินทุน :										
1. เงินรับฝาก	147,090.19 (37.55)	8.37	157,413.39 (36.30)	7.02	159,039.29 (33.65)	1.03	175,936.93 (32.58)	10.62	189,290.39 (31.53)	7.59
2. เงินกู้ยืมและเครดิตการค้าและหนี้สินอื่น	27,119.71 (6.92)	5.89	32,733.35 (7.55)	20.70	45,881.29 (9.71)	40.17	65,415.66 (12.12)	42.58	85,869.75 (14.30)	31.27
3. ทุนของสหกรณ์ :	217,464.36 (55.52)	13.20	243,517.97 (56.15)	11.98	267,735.06 (56.64)	9.94	298,592.05 (55.30)	11.53	325,223.51 (54.17)	8.92
3.1 ทุนเรือนหุ้น	175,477.13 (80.69)	15.43	198,747.85 (81.62)	13.26	220,187.59 (82.24)	10.79	247,495.56 (82.89)	12.40	271,541.88 (83.49)	9.72
3.2 ทุนสำรอง	18,096.44 (8.32)	17.27	21,197.23 (8.70)	17.13	23,511.70 (8.78)	10.92	25,864.36 (8.66)	10.01	27,649.56 (8.50)	6.90
3.3 ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับและอื่นๆ	3,034.97 (1.40)	24.89	3,640.06 (1.49)	19.94	3,660.20 (1.37)	0.55	3,854.63 (1.29)	5.31	4,110.07 (1.26)	6.63
3.4 กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	20,855.82 (9.59)	-6.18	19,932.83 (8.19)	-4.43	20,375.57 (7.61)	2.22	21,377.50 (7.16)	4.92	21,922.00 (6.74)	2.55
รวม	391,674.26 (100.00)	10.81	433,664.71 (100.00)	10.72	472,655.64 (100.00)	8.99	539,944.64 (100.00)	14.24	600,383.65 (100.00)	11.19

ตารางที่ 2.2 แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2553 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549		2550		2551		2552		2553		Growth Rateเฉลี่ย (%)
	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	
แหล่งที่มาของเงินทุน :											
1. เงินรับฝาก	191,239.09 (28.84)	1.03	209,908.98 (28.72)	9.76	257,834.06 (30.88)	22.83	293,202.38 (31.45)	13.72	384,114.33 (35.51)	31.01	11.30
2. เงินกู้ยืมและเครดิตการค้าและหนี้สินอื่น	112,665.15 (16.99)	31.20	107,100.18 (14.65)	-4.94	118,098.11 (14.15)	10.27	126,503.76 (13.57)	7.12	127,543.09 (11.79)	0.82	18.51
3. ทุนของสหกรณ์ : มูลค่า	359,089.28 (54.16)	10.41	413,809.48 (56.62)	15.24	458,905.06 (54.97)	10.90	512,452.51 (54.97)	11.67	569,929.89 (52.69)	11.22	11.50
3.1 ทุนเรือนหุ้น	300,654.28 (83.73)	10.72	346,850.92 (83.82)	15.37	385,260.27 (83.95)	11.07	430,854.84 (84.08)	11.83	480,509.28 (84.31)	11.52	12.21
3.2 ทุนสำรอง	30,112.54 (8.39)	8.91	33,898.62 (8.19)	12.57	37,198.13 (8.11)	9.73	41,031.53 (8.01)	10.31	45,309.94 (7.95)	10.43	11.42
3.3 ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับและอื่นๆ	4,279.32 (1.19)	4.12	5,460.35 (1.32)	27.60	5,047.00 (1.10)	-7.57	5,361.21 (1.05)	6.23	5,656.38 (0.99)	5.51	9.32
3.4 ค่าไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	24,043.14 (6.70)	9.68	27,599.59 (6.67)	14.79	31,399.66 (6.84)	13.77	35,204.93 (6.87)	12.12	38,454.29 (6.75)	9.23	5.87
รวม	662,993.52 (100.00)	10.43	730,818.64 (100.00)	10.23	834,837.23 (100.00)	14.23	932,158.65 (100.00)	11.66	1,081,587.31 (100.00)	16.03	11.85

ตารางที่ 2.3 ทางใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2553

หน่วย : ล้านบาท

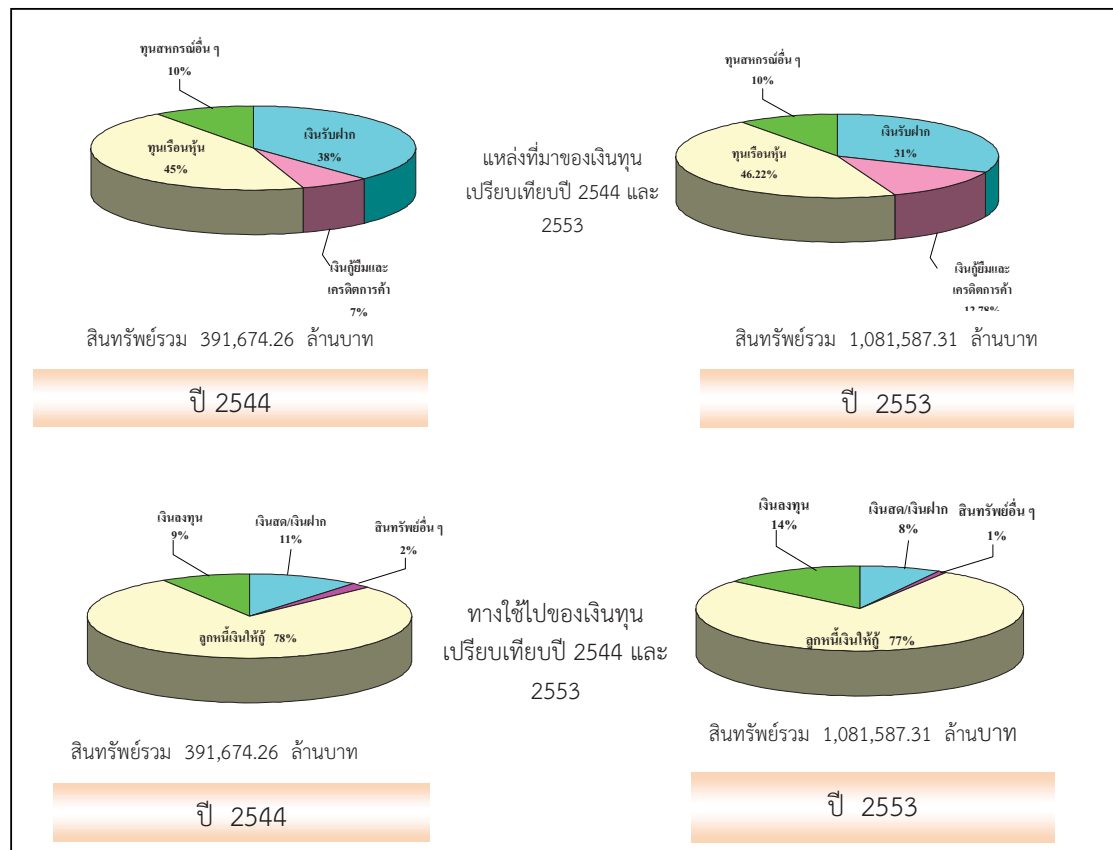
รายการ	2544		2545		2546		2547		2548	
	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)
ทางใช้ไปของเงินทุน :										
1. เงินสด/เงินฝาก	43,932.04 (11.22)	-13.43	38,927.91 (8.98)	-11.39	30,583.73 (6.47)	-21.43	31,005.05 (5.74)	1.38	26,726.82 (4.45)	-13.80
2. เงินลงทุน	36,805.16 (9.40)	79.74	46,397.69 (10.70)	26.06	51,999.68 (11.00)	12.07	57,556.34 (10.66)	10.69	63,575.67 (10.59)	10.46
2.1 เงินลงทุนระยะสั้น	9,894.12 (26.88)	6.79	19,959.79 (43.02)	101.73	13,377.12 (25.73)	-32.98	13,972.60 (24.28)	4.45	12,840.02 (20.20)	-8.11
2.2 เงินลงทุนระยะยาว	26,911.04 (73.12)	140.03	26,437.90 (56.98)	-1.76	38,622.56 (74.27)	46.09	43,583.74 (75.72)	12.85	50,735.65 (79.80)	16.41
3. ลูกหนี้เงินให้กู้	304,252.34 (77.68)	10.01	341,017.22 (78.64)	12.08	384,608.02 (81.37)	12.78	444,955.73 (82.41)	15.69	504,095.00 (83.96)	13.29
3.1 ลูกหนี้เงินให้กู้ระยะสั้น	19,281.29 (6.34)	4.26	86,298.59 (25.31)	347.58	74,620.64 (19.40)	-13.53	85,281.41 (19.17)	14.29	92,039.22 (18.26)	7.92
3.2 ลูกหนี้เงินให้กู้ระยะยาว	284,971.05 (93.66)	10.42	254,718.63 (74.69)	-10.62	309,987.38 (80.60)	21.70	359,674.32 (80.83)	16.03	412,055.78 (81.74)	14.56
4. สินทรัพย์อื่นๆ (ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์, สินค้าคงเหลือ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ฯลฯ)	6,684.72 (1.71)	17.92	7,321.89 (1.69)	9.53	5,464.21 (1.16)	-25.37	6,427.52 (1.19)	17.63	5,986.79 (1.00)	-6.86
สินทรัพย์รวม	391,674.26 (100.00)	10.81	433,664.71 (100.00)	10.72	472,655.64 (100.00)	8.99	539,944.64 (100.00)	14.24	600,384.28 (100.00)	11.19

ตารางที่ 2.4 ทางใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ.2544 – 2553 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549		2550		2551		2552		2553		Growth Rateเฉลี่ย (%)
	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	มูลค่า	GR (%)	
ทางใช้ไปของเงินทุน :											
1. เงินสด/เงินฝาก	22,947.57 (3.46)	-14.14	29,904.95 (4.09)	30.32	48,694.54 (5.83)	62.83	51,232.93 (5.50)	5.21	81,229.89 (7.51)	58.55	8.41
2. เงินลงทุน	68,719.14 (10.36)	8.09	67,467.67 (9.23)	-1.82	94,863.64 (11.36)	40.61	111,815.69 (12.00)	17.87	154,136.85 (14.25)	37.85	24.16
2.1 เงินลงทุนระยะสั้น	12,514.34 (18.21)	-2.54	11,592.25 (17.18)	-7.37	22,688.73 (23.92)	95.72	25,218.50 (22.55)	11.15	25,595.24 (16.61)	1.49	17.04
2.2 เงินลงทุนระยะยาว	56,204.80 (81.79)	10.78	55,875.42 (82.82)	-0.59	72,174.91 (76.08)	29.17	86,597.19 (77.45)	19.98	128,541.61 (83.39)	48.44	32.14
3. ลูกหนี้เงินให้กู้	564,940.92 (85.21)	12.07	624,812.91 (85.49)	10.60	683,168.45 (81.83)	9.34	761,332.20 (81.67)	11.44	836,871.05 (77.37)	9.92	11.72
3.1 ลูกหนี้เงินให้กู้ระยะสั้น	97,756.63 (17.30)	6.21	108,723.77 (17.40)	11.22	122,368.80 (17.91)	12.55	129,566.72 (17.02)	5.88	131,883.95 (15.76)	1.79	39.82
3.2 ลูกหนี้เงินให้กู้ระยะยาว	467,184.29 (82.70)	13.38	516,089.14 (82.60)	10.47	560,799.65 (82.09)	8.66	631,765.48 (82.98)	12.65	704,987.10 (84.24)	11.59	10.88
4. สินทรัพย์อื่น ๆ (ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์, สินค้าคงเหลือ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ฯลฯ)	6,385.89 (0.96)	6.67	8,633.11 (1.18)	35.19	8,110.60 (0.97)	-6.05	7,777.83 (0.83)	-4.10	9,349.52 (0.86)	20.21	6.48
สินทรัพย์รวม	662,993.52 (100.00)	10.43	730,818.64 (100.00)	10.23	834,837.23 (100.00)	14.23	932,158.65 (100.00)	11.66	1,081,587.31 (100.00)	16.03	11.85

ที่มา : จำนวนจากข้อมูลกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

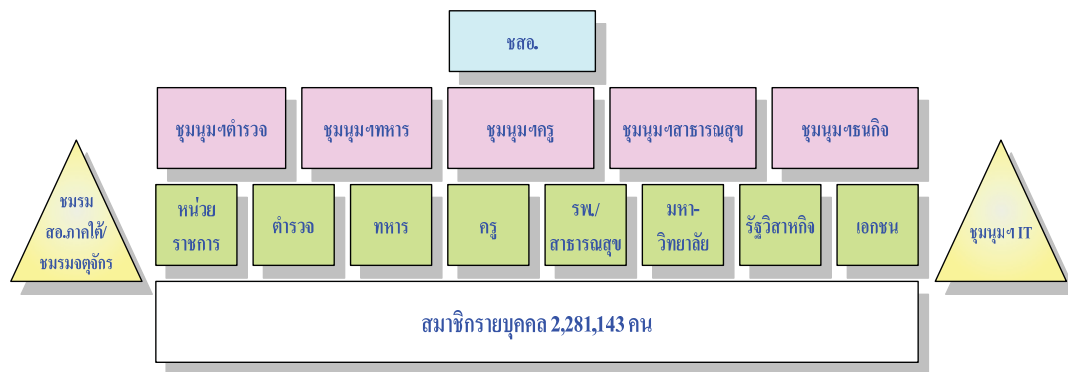
รูปที่ 2.6 เปรียบเทียบสัดส่วนขององค์ประกอบสำหรับแหล่งที่มาและทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ระหว่างปี 2544 และ 2553

2.3 โครงสร้างขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์

ในที่นี้จะกล่าวถึงโครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายทั้งในแนวดิ่ง และแนวราบ ที่ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงการดำเนินธุรกิจและความร่วมมือในเชิงวิชาการตลอดจนความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังนี้ (รูปที่ 2.7)

โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์มี 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับขั้นปฐม ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ และสหกรณ์ออมทรัพย์เอกชน
2. สหกรณ์ชั้นมัธยม ได้แก่ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข และชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ธณกิจ ซึ่งได้มีความร่วมมือกับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ IT และชมรมสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคใต้/ ชมรมฯ จตุจักรด้วย
3. สหกรณ์ระดับชาติ ได้แก่ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด

รูปที่ 2.7 โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์

2.4 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ

ในที่นี้จะได้กล่าวถึงผลการดำเนินงาน (Performance Based) ของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มอาชีพต่างๆ ในระหว่างปี 2549–2553 โดยจะพิจารณาใน 4 ประเด็น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความสามารถในการทำกำไร
2. ความสามารถในการบริหารหนี้สิน
3. สภาพคล่องและความมั่นคงทางการเงิน
4. ธุรกรรมทางการเงิน

2.4.1 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 147 แห่ง สมาชิกรวม 515,335 คน ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 71,363.06 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 45,431.6 ล้านบาท โดยเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการรับฝากจากสมาชิกสหกรณ์ ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 109,820.4 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการปล่อยกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์เอง โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.5 และ 2.6 รูปที่ 2.8 และ 2.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
- รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	4,417.80	95.4	5,854.91	96.3	6,585.79	96.5	7,048.83	95.1	7,366.50	94.2
- ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	214.58	4.6	227.33	3.7	240.78	3.5	364.34	4.9	449.72	5.8
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	4,632.38	100.0	6,082.24	100.0	6,826.57	100.0	7,413.17	100.0	7,816.22	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	688.81	14.9		0.0		0.0		0.0		0.0
เงินรับฝาก		0.0	958.47	15.8	1,202.23	17.6	1,270.81	17.1	1,307.79	16.7
เงินกู้ยืมระยะสั้น		0.0	94.72	1.6	54.84	0.8	80.19	1.1	78.24	1.0
เงินกู้ยืมระยะยาว		0.0	88.94	1.5	71.42	1.0	63.1	0.9	32.16	0.4
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	688.81	14.9	1,142.13	18.8	1,328.49	19.5	1,414.10	19.1	1,418.19	18.1
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	3,943.57	85.1	4,940.11	81.2	5,498.08	80.5	5,999.07	80.9	6,398.03	81.9
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	15.8	0.3	22.71	0.4	21.29	0.3	20.84	0.3	29.69	0.4
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย		0.0		0.0		0.0	0.03	0.0		0.0
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจการให้บริการ		0.0		0.0		0.0	0.88	0.0		0.0
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้		0.0	4.84	0.1	16.09	0.2	26.89	0.4	9.1	0.1
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย		0.0	1.77	0.0	1.49	0.0	0.45	0.0	1.66	0.0
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	497.14	10.7	590.3	9.7	649.71	9.5	694.62	9.4	772.44	9.9
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	3,462.23	74.7	4,365.91	71.8	4,852.08	71.1	5,298.86	71.5	5,644.52	72.2
รายการพิเศษ	-2.99	-0.1	0.02	0.0	0.7	0.0		0.0		0.0
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	3,459.24	74.7	4,365.93	71.8	4,852.78	71.1	5,298.86	71.5	5,644.52	72.2
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	126	2.7	137	2.3	141	2.1	146	2.0	144	1.8
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	3,459.34	74.7	4,366.17	71.8	4,852.92	71.1	5,298.94	71.5	5,644.65	72.2
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	3		5		4		3		3	
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	0.1		0.24		0.13		0.08		0.13	
ไม่ดำเนินงาน (จำนวนสหกรณ์)			1		2					

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

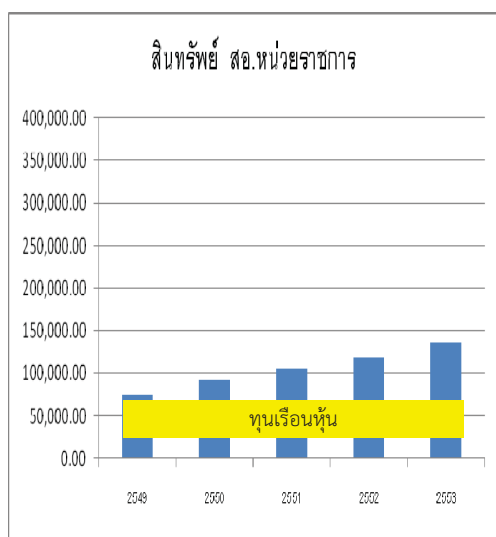

ตารางที่ 2.6 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ปี 2549 – 2553

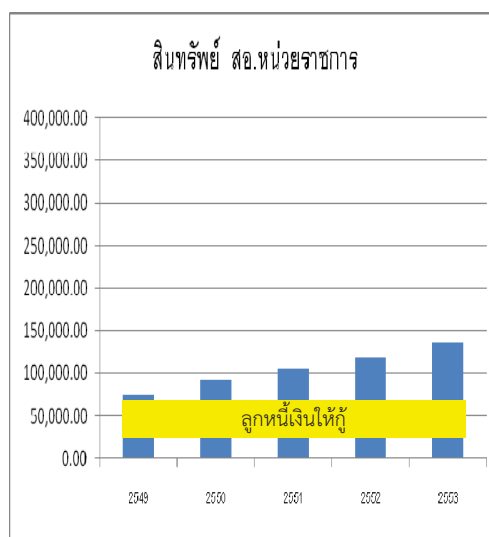
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินทุนภายใน	72,198.26	96.6	89,395.41	96.8	102,593.08	97.1	115,354.57	97.0	130,148.11	95.3
- เงินรับฝากจากสมาชิก	22,366.17	29.9	26,239.36	28.4	32,496.83	30.8	37,546.64	31.6	44,976.08	32.9
- ทุนของกลุ่มสมาชิก	49,332.23	66.0	62,492.96	67.6	69,331.38	65.6	77,003.01	64.8	84,091.27	61.6
- อื่นๆ	499.86	0.7	663.09	0.7	764.87	0.7	804.92	0.7	1,080.76	0.8
แหล่งเงินทุนภายนอก	2,551.53	3.4	2,992.16	3.2	3,036.91	2.9	3,550.66	3.0	6,434.89	4.7
- เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	2,368.54	3.2	2,612.69	2.8	2,638.75	2.5	3,181.89	2.7	5,905.75	4.3
- เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	182.99	0.2	379.47	0.4	398.16	0.4	368.77	0.3	529.14	0.4
รวม	74,749.79	100.0	92,387.57	100.0	105,629.99	100.0	118,905.23	100.0	136,583.00	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	2,717.73	3.6	3,464.11	3.7	5,599.60	5.3	5,509.43	4.6	6,015.07	4.4
ลูกหนี้	66,323.39	88.7	82,478.16	89.3	88,333.25	83.6	99,342.63	83.5	110,243.95	80.7
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	43.37	0.1	62.7	0.1	90.13	0.1	112.08	0.1	125.65	0.1
หลักทรัพย์/ตราสาร	5,089.01	6.8	5,011.98	5.4	6,786.97	6.4	9,443.88	7.9	11,588.75	8.5
สินค้าคงเหลือ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0.01	0.0	0	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	51.09	0.1	58.64	0.1	58.75	0.1	79.07	0.1	98.92	0.1
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	58.69	0.1	170.75	0.2	159.49	0.2	158.36	0.1	160.6	0.1
อื่นๆ	553.25	0.7	1,266.63	1.4	4,782.06	4.5	4,483.93	3.8	8,601.36	6.3
รวม	74,749.79	100.0	92,387.57	100.0	105,629.99	100.0	118,905.23	100.0	136,583.00	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.8 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.9 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ หน่วยราชการระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 124 แห่ง สมาชิกรวม 200,026 คน ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 31,460 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 7,486 ล้านบาท (แบ่งเป็นการรับฝากจากสมาชิกและจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ประมาณร้อยละ 90 และร้อยละ 10 ของเงินฝากทั้งหมด ตามลำดับ) ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 55,000 ล้านบาท กว่ร้อยละ 97 เป็นการให้สมาชิกของสหกรณ์กู้ โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มา และใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.7 และ 2.8 รูปที่ 2.10 และ 2.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.7 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	2,532.38	99.1	3,035.06	99.2	3,571.20	99.3	3,923.25	99.0	4,214.33	98.3
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	23.65	0.9	23.15	0.8	26.13	0.7	39.25	1.0	74.91	1.7
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	2,556.03		3,058.21		3,597.33		3,962.50		4,289.24	
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	424.67		0		0					
เงินรับฝาก	0		214.1		280.58		351.22		384.18	
เงินกู้ยืมระยะสั้น	0		115.93		191.37		227.31		236.39	
เงินกู้ยืมระยะยาว	0		307.93		329.03		246.31		250.7	
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	424.67	16.6	637.96	20.9	800.98	22.3	824.84	20.8	871.27	20.3
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	2,131.36	83.4	2,420.25	79.1	2,796.35	77.7	3,137.66	79.2	3,417.97	79.7
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	3.93		4.02		7.21		7.76		8.08	
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้	0		15.24		4.9		0.91		-0.26	
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย	0		0.1		-0.54		-0.32		-0.22	
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	234.17	9.2	254.49	8.3	278.06	7.7	317.44	8.0	345.69	8.1
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	1,901.12	74.4	2,154.44	70.4	2,521.14	70.1	2,827.39	71.4	3,080.84	71.8
รายการพิเศษ			-4.49		0.65		-0.18		-16.05	
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	1,901.12	74.4	2,149.95	70.3	2,521.79	70.1	2,827.21	71.3	3,064.79	71.5

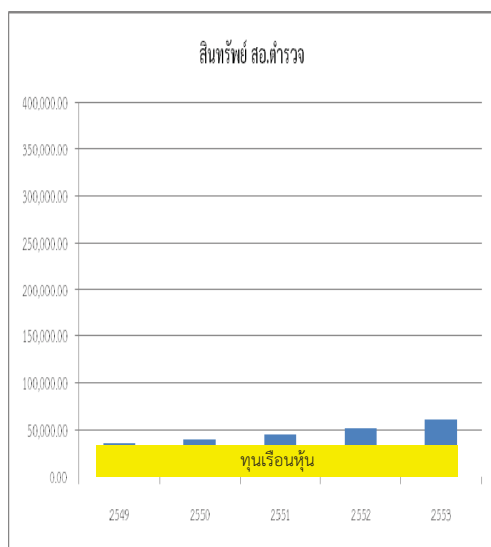
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.8 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ปี 2549 – 2553

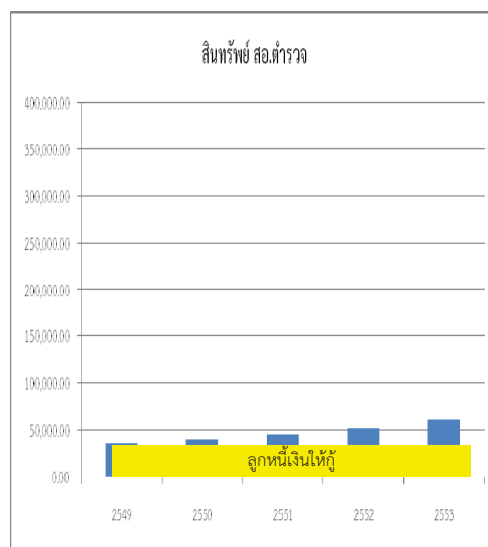
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มา										
แหล่งเงินทุนภายใน	28,262.2	81.1	31,484.0	79.5	36,111.1	79.7	41,456.7	80.5	48,112.7	79.8
- เงินรับฝากจากสมาชิก	4,698.6	13.5	4,898.7	12.4	6,181.9	13.6	7,721.3	15.0	10,129.5	16.8
- ทุนของกลุ่มสมาชิก	23,426.8	67.2	26,416.2	66.7	29,739.2	65.6	33,538.5	65.2	37,743.2	62.6
- อื่นๆ	136.8	0.4	169.2	0.4	190.0	0.4	197.0	0.4	239.9	0.4
แหล่งเงินทุนภายนอก	6,603.4	18.9	8,095.9	20.5	9,204.2	20.3	10,019.3	19.5	12,180.5	20.2
- เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	6,446.8	18.5	7,817.0	19.7	8,547.6	18.9	9,371.7	18.2	11,000.0	18.2
- เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	156.6	0.4	278.9	0.7	656.6	1.4	647.6	1.3	1,180.5	2.0
รวม	34,865.6	100.0	39,579.9	100.0	45,315.3	100.0	51,476.0	100.0	60,293.1	100.0
ทางใช้ไป										
เงินสด/เงินฝาก	1,033.3	3.0	1,171.4	3.0	1,342.3	3.0	1,245.2	2.4	2,206.7	3.7
ลูกหนี้	33,263.3	95.4	37,876.3	95.7	43,194.8	95.3	48,878.2	95.0	54,927.3	91.1
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	23.4	0.1	36.4	0.1	33.3	0.1	33.8	0.1	37.2	0.1
หลักทรัพย์/ตราสาร	476.2	1.4	446.5	1.1	567.4	1.3	1,073.9	2.1	2,522.2	4.2
สินค้าคงเหลือ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	27.1	0.1	27.4	0.1	36.9	0.1	38.3	0.1	35.4	0.1
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	32.0	0.1	38.1	0.1	33.1	0.1	35.1	0.1	35.5	0.1
อื่นๆ	57.2	0.2	56.6	0.1	174.1	0.4	239.1	0.5	603.2	1.0
รวม	34,865.6	100.0	39,579.9	100.0	45,315.3	100.0	51,476.0	100.0	60,293.1	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.10 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.11 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.3 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์ทหารมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 177 แห่ง สมาชิกรวม 230,334 คน ถือหุ้่นรวมทั้งสิ้น 23,625.44 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 10,118 ล้านบาท (แบ่งเป็นการรับฝากจากสมาชิกและจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ประมาณร้อยละ 98.5 และร้อยละ 1.5 ของเงินฝากทั้งหมด ตามลำดับ) ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 43,000 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการให้สมาชิกของสหกรณ์กู้ โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.9 และ 2.10 รูปที่ 2.12 และ 2.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.9 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	1,865.7	98.1	2,247.1	97.8	2,524.2	98.0	2,702.5	98.2	2,942.1	98.2
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	35.6	1.9	50.0	2.2	51.3	2.0	49.7	1.8	54.4	1.8
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	1,901.3	100.0	2,297.0	100.0	2,575.4	100.0	2,752.2	100.0	2,996.5	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	392.4									
เงินรับฝาก			393.7		482.4		536.9		626.2	
เงินกู้ยืมระยะสั้น			39.7		84.6		73.7		79.0	
เงินกู้ยืมระยะยาว			120.3		91.4		59.2		47.1	
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	392.4	20.6	553.7	24.1	658.4	25.6	669.8	24.3	752.3	25.1
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	1,509.0	79.4	1,743.3	75.9	1,917.1	74.4	2,082.4	75.7	2,244.2	74.9
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	3.4		3.4		5.6		9.3		6.8	
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้			3.0		7.1		2.5		13.5	
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย			0.3		0.0		0.2		0.1	
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	189.9		200.1		218.8		232.6		250.3	
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	1,322.5		1,543.2		1,696.7		1,856.5		1,987.2	
รายการพิเศษ	-0.1		-1.4		-1.7		-3.9			
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	1,322.4	69.6	1,544.6	67.2	1,695.0	65.8	1,852.7	67.3	1,987.2	66.3
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	156		166		169		172		171	
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	1,330.5	70.0	1,544.6	67.2	1,700.1	66.0	1,852.7	67.3	1,987.2	66.3
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	3		2		3		-		-	
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	8.1		0.03		5.0		-		-	
ไม่ดำเนินงาน (จำนวนสหกรณ์)	2		1							

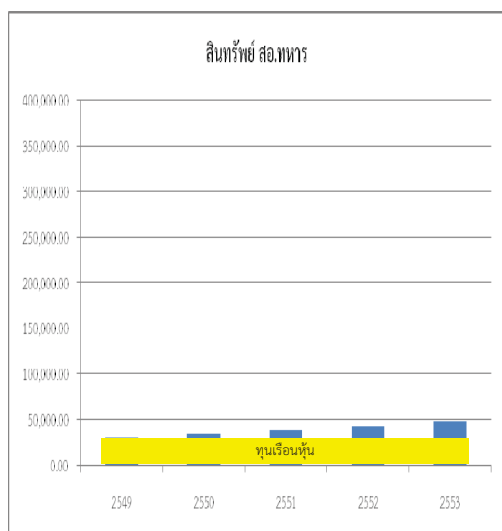
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.10 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ปี 2549 – 2553

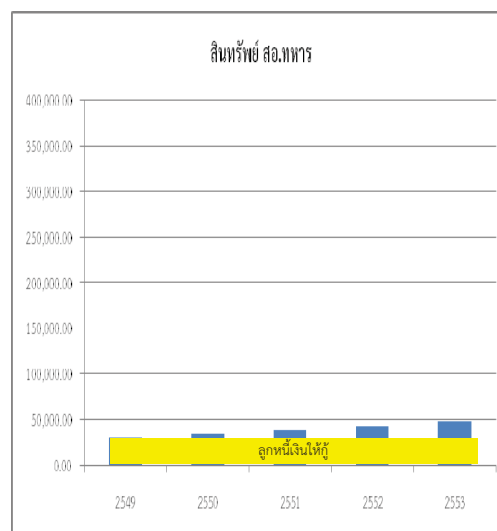
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินทุนภายใน	26,639.38	90.7	30,886.84	91.3	35,362.09	92.8	39,443.65	93.0	45,783.40	94.9
- เงินรับฝากจากสมาชิก	8,690.81	29.6	9,724.77	28.7	12,116.43	31.8	13,840.99	32.6	17,684.28	36.6
- ทุนของกลุ่มเกษตรกร	17,830.24	60.7	21,044.05	62.2	23,122.19	60.7	25,458.37	60.0	27,927.01	57.9
- อื่นๆ	118.33	0.4	118.02	0.3	123.47	0.3	144.29	0.3	172.11	0.4
แหล่งเงินทุนภายนอก	2,740.31	9.3	2,960.13	8.7	2,757.30	7.2	2,963.82	7.0	2,476.05	5.1
เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	2,617.85	8.9	2,777.21	8.2	2,626.47	6.9	2,806.80	6.6	2,118.47	4.4
เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	122.46	0.4	182.92	0.5	130.83	0.3	157.02	0.4	357.58	0.7
รวม	29,379.69	100.0	33,846.97	100.0	38,119.39	100.0	42,407.47	100.0	48,259.45	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	1,197.41	4.1	1,064.29	3.1	1,367.65	3.6	1,482.46	3.5	1,864.14	3.9
ลูกหนี้	26,587.19	90.5	31,269.80	92.4	34,608.13	90.8	38,500.87	90.8	43,084.72	89.3
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	30.74	0.1	31.57	0.1	37.8	0.1	39.02	0.1	49.71	0.1
หลักทรัพย์/ตราสาร	1,319.11	4.5	1,195.80	3.5	1,180.59	3.1	1,231.50	2.9	1,862.07	3.9
สินค้าคงเหลือ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	23.05	0.1	22.84	0.1	23.46	0.1	21.41	0.1	22.25	0.0
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	18.29	0.1	17.44	0.1	15.48	0.0	15.54	0.0	15.15	0.0
อื่นๆ	265.38	0.9	308.37	0.9	961.88	2.5	1,194.71	2.8	1,460.83	3.0
รวม	29,379.69	100.0	33,846.97	100.0	38,119.39	100.0	42,407.47	100.0	48,259.45	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.12 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.13 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.4 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 115 แห่ง สมาชิกรวม 688,975 คน ถือหุ้รรวมทั้งสิ้น 166,818.65 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 79,588.49 ล้านบาท (แบ่งเป็นการรับฝากจากสมาชิกและจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ประมาณร้อยละ 91 และร้อยละ 9 ของเงินฝากทั้งหมด ตามลำดับ) ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 353,000 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการให้สมาชิกของสหกรณ์กู้ โดยมีผลการดำเนินงานและแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.11 และ 2.12 รูปที่ 2.14 และ 2.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.11 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	14,832.3	99.7	8,079.4	44.6	20,165.2	99.7	21,899.6	99.6	23,553.8	99.5
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	42.2	0.3	47.8	0.3	61.0	0.3	93.3	0.4	109.9	0.5
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	14,874.5	100.0	18,127.2	100.0	20,226.2	100.0	21,992.9	100.0	23,663.7	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	4,258.6									
เงินรับฝาก			1,686.2		2,268.3		2,639.9		3,152.9	
เงินกู้ยืมระยะสั้น			2,441.1		2,750.4		2,221.2		2,071.5	
เงินกู้ยืมระยะยาว			2,387.6		1,896.9		1,896.5		1,713.9	
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	4,258.6	28.6	6,514.9	35.9	6,915.6	34.2	6,757.6	30.7	6,938.4	29.3
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	10,615.9	71.4	11,612.4	64.1	13,310.7	65.8	15,235.3	69.3	16,725.3	70.7
บวก รายได้ที่มีขาดดอกเบี้ย	58.6		46.5		36.0		39.3		67.4	
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย							0.0		0.0	
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจการให้บริการ									0.2	
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้			69.0		87.3		67.2		74.4	
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย			4.7		1.8		-2.9		0.0	
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	2,137.6		2,228.0		2,440.7		2,777.0		3,030.8	
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	8,537.0	57.4	9,357.3	51.6	10,816.9	53.5	12,427.5	56.5	13,687.7	57.8
รายการพิเศษ	6.1		1.7		2.2		-3.7			
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	8,543.1	57.4	9,359.0	51.6	10,819.1	53.5	12,431.2	56.5	13,687.7	57.8
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	104		104		104		104		105	
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	8,544.6	57.4	9,360.2	51.6	10,819.2	53.5	12,432.7	56.5	13,689.1	57.8
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	8	0.0	7	0.0	5	0.0	5	0.0	4	0.0
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	1.6		1.2		0.1		1.6		1.4	
ไม่ดำเนินงาน (จำนวนสหกรณ์)	1									

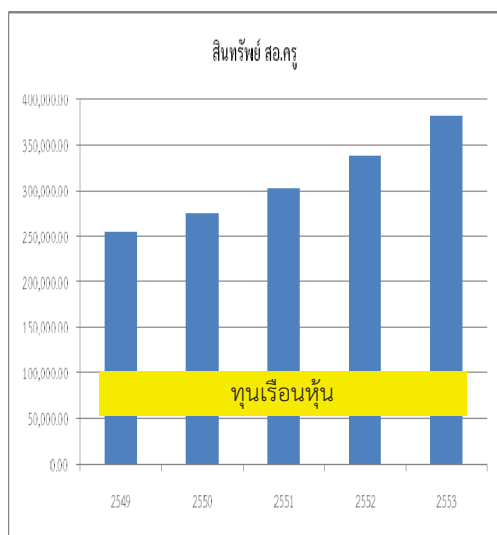
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.12 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปี 2549 – 2553

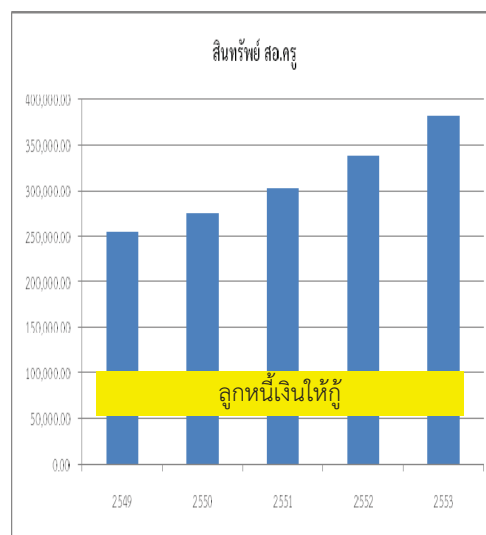
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินทุนภายใน	179,382.51	70.4	193,517.37	70.1	222,568.22	73.4	250,537.70	74.1	290,616.04	76.1
- เงินรับฝากจากสมาชิก	41,469.54	16.3	42,525.05	15.4	57,122.94	18.8	66,834.67	19.8	85,817.41	22.5
- เงินของกลุ่มสมาชิก	135,418.04	53.1	148,762.32	53.9	162,368.85	53.5	180,715.42	53.4	200,834.93	52.6
- อื่นๆ	2,494.93	1.0	2,230.00	0.8	3,076.43	1.0	2,987.61	0.9	3,963.70	1.0
แหล่งเงินทุนภายนอก	75,459.80	29.6	82,704.88	29.9	80,736.61	26.6	87,727.66	25.9	91,485.94	23.9
- เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	73,976.05	29.0	80,704.15	29.2	78,259.74	25.8	83,000.41	24.5	80,375.42	21.0
- เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	1,483.75	0.6	2,000.73	0.7	2,476.87	0.8	4,727.25	1.4	11,110.52	2.9
รวม	254,842.31	100.0	276,222.25	100.0	303,304.83	100.0	338,265.36	100.0	382,101.98	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	4,556.79	1.8	6,572.69	2.4	7,631.97	2.5	7,727.27	2.3	11,155.85	2.9
ลูกหนี้	248,114.60	97.4	266,603.76	96.5	290,441.33	95.8	324,676.75	96.0	355,383.26	93.0
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	944.04	0.4	1,085.78	0.4	1,184.54	0.4	1,199.05	0.4	1,224.34	0.3
หลักทรัพย์/ตราสาร	930.11	0.4	1,396.69	0.5	2,192.80	0.7	2,566.31	0.8	3,852.09	1.0
สินค้าคงเหลือ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0.07	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	928.43	0.4	1,052.98	0.4	1,231.47	0.4	1,511.66	0.4	1,670.80	0.4
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	33.23	0.0	41.28	0.0	39.97	0.0	37.4	0.0	32.02	0.0
อื่นๆ	1,223.19	0.5	1,640.63	0.6	2,951.83	1.0	2,945.02	0.9	11,232.23	2.9
รวม	254,842.31	100.0	276,222.25	100.0	303,304.83	100.0	338,265.36	100.0	382,101.98	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.14 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.15 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุขมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 150 แห่ง สมาชิกรวม 222,106 คน ถู หันรวมทั้งสิ้น 44,987.49 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 28,864.6 ล้านบาท (แบ่งเป็นการรับ ฝากจากสมาชิกและจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ประมาณร้อยละ 92 และร้อยละ 8 ของเงินฝากทั้งหมด ตามลำดับ) ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 72,563 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนการปล่อยกู้แก่สมาชิกของ สหกรณ์ร้อยละ 94 และสหกรณ์อื่นร้อยละ 6 โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงิน ลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.13 และ 2.14 รูปที่ 2.16 และ 2.17 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.13 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
- รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	2,836.7	96.7	3,562.4	97.1	4,005.8	96.9	4,244.1	95.6	4,699.5	95.0
- ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	96.4	3.3	106.6	2.9	126.9	3.1	197.2	4.4	247.1	5.0
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	2,933.2	100.0	3,669.0	100.0	4,132.7	100.0	4,441.3	100.0	4,946.6	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	564.3	19.2		0.0		0.0		0.0		0.0
เงินรับฝาก		0.0	489.9	13.4	606.9	14.7	667.8	15.0	806.1	16.3
เงินกู้ยืมระยะสั้น		0.0	193.7	5.3	173.2	4.2	172.3	3.9	167.8	3.4
เงินกู้ยืมระยะยาว		0.0	202.8	5.5	198.1	4.8	127.6	2.9	127.5	2.6
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	564.3	19.2	886.4	24.2	978.2	23.7	967.7	21.8	1,101.4	22.3
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	2,368.9	80.8	2,782.6	75.8	3,154.5	76.3	3,473.6	78.2	3,845.2	77.7
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	6.0	0.2	10.2	0.3	9.0	0.2	13.9	0.3	35.0	0.7
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจการให้บริการ	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0		0.0
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้		0.0	5.3	0.1	4.9	0.1	16.9	0.4	8.4	0.2
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย		0.0	0.7	0.0	-0.2	0.0	-0.7	0.0	-0.2	0.0
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	276.5	9.4	309.7	8.4	346.4	8.4	392.1	8.8	433.8	8.8
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	2,099.1	71.6	2,477.1	67.5	2,812.5	68.1	3,077.9	69.3	3,438.2	69.5
รายการพิเศษ	0.0	0.0	0.1	0.0	-0.1	0.0	-5.1	-0.1		0.0
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	2,099.0	71.6	2,477.2	67.5	2,812.4	68.1	3,072.8	69.2	3,438.2	69.5
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	136.0	4.6	148.0	4.0	149.0	3.6	150.0	3.4	149.0	3.0
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	2,099.0	71.6	2,477.2	67.5	2,812.4	68.1	3,072.8	69.2	3,438.2	69.5

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

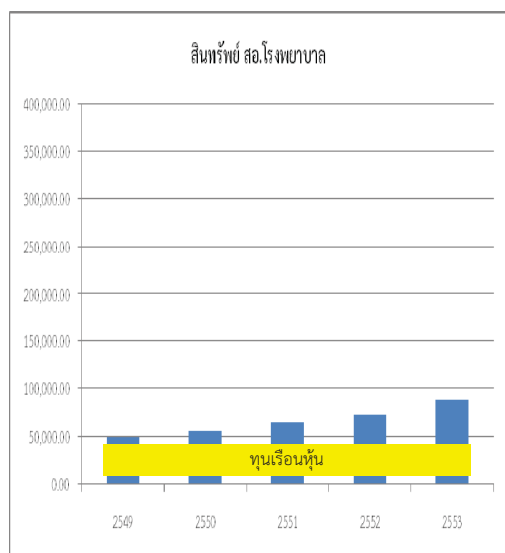

ตารางที่ 2.14 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข
ปี 2549 – 2553

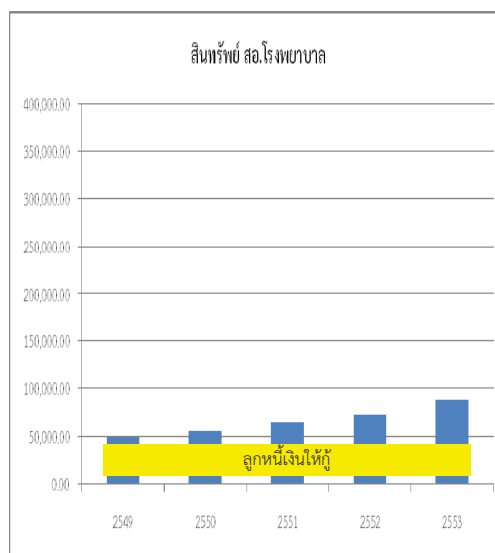
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินทุนภายใน	43,455.67	87.6	49,131.30	87.8	58,412.37	91.1	66,214.26	91.2	78,915.30	89.9
- เงินรับฝากจากสมาชิก	12,823.24	25.8	12,857.19	23.0	17,344.72	27.0	19,919.17	27.4	26,668.68	30.4
- ทุนของกลุ่มสมาชิก	30,486.05	61.4	36,106.38	64.5	40,847.39	63.7	46,028.59	63.4	51,853.48	59.1
- อื่นๆ	146.38	0.3	167.73	0.3	220.26	0.3	266.5	0.4	393.14	0.4
แหล่งเงินทุนภายนอก	6,167.22	12.4	6,814.14	12.2	5,724.50	8.9	6,425.50	8.8	8,841.74	10.1
เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	5,539.56	11.2	6,573.79	11.8	5,358.08	8.4	5,967.93	8.2	6,613.01	7.5
เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	627.66	1.3	240.35	0.4	366.42	0.6	457.57	0.6	2,228.73	2.5
รวม	49,622.89	100.0	55,945.44	100.0	64,136.87	100.0	72,639.76	100.0	87,757.04	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	1,343.31	2.7	2,006.31	3.6	2,393.28	3.7	2,489.25	3.4	3,297.98	3.8
ลูกหนี้	45,037.17	90.8	50,813.82	90.8	55,554.40	86.6	62,873.37	86.6	71,407.09	81.4
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	38.88	0.1	41.92	0.1	50.44	0.1	64.2	0.1	70.07	0.1
หลักทรัพย์/ตราสาร	2,263.53	4.6	2,174.62	3.9	3,527.60	5.5	4,465.60	6.1	7,971.31	9.1
สินค้าคงเหลือ	0	0.0	0.02	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	138.79	0.3	152.07	0.3	164.43	0.3	169.82	0.2	204.37	0.2
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	35.13	0.1	38.6	0.1	35.34	0.1	36.54	0.1	34.77	0.0
อื่นๆ	843.84	1.7	801.92	1.4	2,512.26	3.9	2,669.38	3.7	4,911.59	5.6
รวม	49,622.89	100.0	55,945.44	100.0	64,136.87	100.0	72,639.76	100.0	87,757.04	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.16 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุน
สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข
ระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.17 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุน
สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข
ระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.6 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 31 แห่ง สมาชิกรวม 102,916 คน ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 31,440.54 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 76,787.6 ล้านบาท โดยเป็นการรับฝากจากสมาชิกของสหกรณ์เองทั้งหมด ในส่วนของการปล่อยกู้มีลักษณะที่น่าสนใจและแตกต่างจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ คือ ส่วนใหญ่ปล่อยกู้ให้กับสหกรณ์ประเภทอื่นๆ รวม 27,860 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 53 ของมูลค่าเงินให้กู้ทั้งหมด 52,477 ล้านบาท โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.15 และ 2.16 รูปที่ 2.18 และ 2.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.15 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	2,586.17	79.8	2,997.19	73.6	3,248.54	71.5	3,560.03	72.9	3,095.52	56.0
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	654.33	20.2	1,077.09	26.4	1,291.89	28.5	1,326.61	27.1	2,430.49	44.0
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	3,240.50	100.0	4,074.28	100.0	4,540.43	100.0	4,886.64	100.0	5,526.01	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,021.05									
เงินรับฝาก			1,438.61	35.3	1,765.20	38.9	1,670.08	34.2	1,960.03	35.5
เงินกู้ยืมระยะสั้น			227.05	5.6	124.07	2.7	295.54	6.0	191.81	3.5
เงินกู้ยืมระยะยาว			13.35	0.3	8.71	0.2	5.98	0.1	9.29	0.2
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,021.05	31.5	1,679.01	41.2	1,897.98	41.8	1,971.60	40.3	2,161.13	39.1
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	2,219.45	68.5	2,395.27	41.2	2,642.45	58.2	2,915.04	59.7	3,364.88	60.9
บวก รายได้ที่มิใช่ดอกเบี้ย	19.08		18.68		17.83		15.2		23.48	
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้			37.64		18.51		-5.54		14.11	
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย			0.13		-0.19		-0.03		-0.52	
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	340.06	10.5	335.48	8.2	359.44	7.9	396.46	8.1	431.33	7.8
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	1,898.47	58.6	2,040.70	50.1	2,282.52	50.3	2,539.35	52.0	2,943.44	53.3
รายการพิเศษ	0.06		0.14				-3.88		0.01	
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	1,898.53	58.6	2,040.84	50.1	2,282.52	50.3	2,543.23	52.0	2,943.45	53.3
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	18		22		28		28		28	
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	1,898.53	58.6	2,040.84	50.1	2,282.57	50.3	2,543.24	52.0	2,943.49	53.3
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)					1		1		1	
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)					0.05		0.01		0.04	
ไม่ดำเนินงาน (จำนวนสหกรณ์)	1									

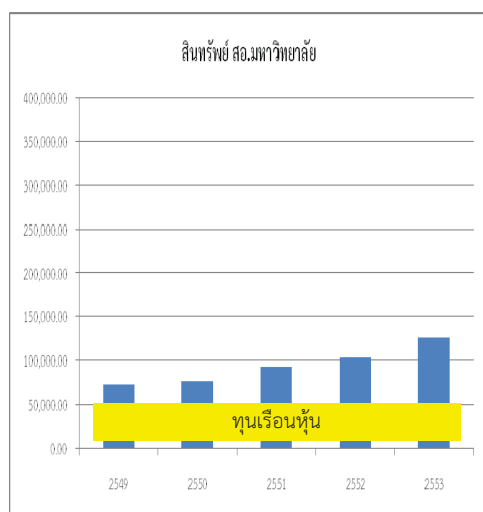
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.16 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ปี 2549-2553

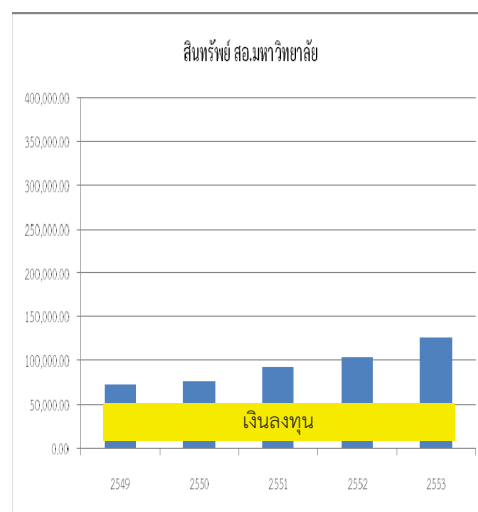
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินภายใน	67,268.7	93.3	72,768.9	96.0	86,589.5	92.7	95,969.9	93.5	118,937.9	94.3
-เงินรับฝากจากสมาชิก	41,476.6	57.5	43,392.4	57.2	53,519.2	57.3	59,192.9	57.7	76,787.6	60.9
-ทุนของกลุ่มสมาชิก	25,078.7	34.8	28,446.2	37.5	32,065.4	34.3	35,727.2	34.8	40,992.6	32.5
- อื่นๆ	713.4	1.0	930.3	1.2	1,004.9	1.1	1,049.8	1.0	1,157.7	0.9
แหล่งเงินทุนภายนอก	4,853.6	6.7	3,060.2	4.0	6,823.9	7.3	6,620.6	6.5	7,252.3	5.7
เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	4,832.3	6.7	3,039.3	4.0	6,807.8	7.3	6,611.5	6.4	7,234.9	5.7
เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	21.3	0.0	21.0	0.0	16.1	0.0	9.1	0.0	17.4	0.0
รวม	72,122.3	100.0	75,829.1	100.0	93,413.4	100.0	102,590.5	100.0	126,190.3	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	1,795.6	2.5	2,729.9	3.6	2,939.0	3.1	3,052.6	3.0	4,378.9	3.5
ลูกหนี้	46,848.3	65.0	48,835.6	64.4	52,154.1	55.8	51,566.5	50.3	52,937.9	42.0
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	208.6	0.3	248.7	0.3	265.7	0.3	260.1	0.3	271.5	0.2
หลักทรัพย์/ตราสาร	21,295.8	29.5	21,549.6	28.4	33,652.8	36.0	42,789.5	41.7	61,634.8	48.8
สินค้าคงเหลือ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	908.5	1.3	1,199.0	1.6	145.7	0.2	122.2	0.1	145.3	0.1
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	195.9	0.3	265.5	0.4	258.8	0.3	292.4	0.3	258.6	0.2
อื่นๆ	1,286.8	1.8	1,498.2	2.0	4,528.6	4.8	5,027.4	4.9	7,106.4	5.6
รวม	72,122.3	100.0	75,829.1	100.0	93,413.4	100.0	102,590.5	100.0	126,190.3	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.18 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.19 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.7 สหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 52 แห่ง สมาชิกรวม 224,571 คน ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 76,845.68 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 69,954.7 ล้านบาท (แบ่งเป็นการรับฝากจากสมาชิกและจากสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ประมาณร้อยละ 92 และร้อยละ 8 ของเงินฝากทั้งหมด ตามลำดับ) ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 107,643 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98) เป็นการปล่อยกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์เอง โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.17 และ 2.18 รูปที่ 2.20 และ 2.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.17 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
- รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	4,255.54	84.0	5,287.40	84.1	5,758.71	84.3	6,148.92	82.3	6,588.56	81.8
- ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	809.48	16.0	1,003.34	15.9	1,069.40	15.7	1,319.54	17.7	1,469.68	18.2
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	5,065.02	100.0	6,290.74	100.0	6,828.11	100.0	7,468.46	100.0	8,058.24	100.0
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,233.67	24.4		0.0		0.0		0.0		0.0
เงินรับฝาก		0.0	1,583.88	25.2	1,808.27	26.5	1,748.18	23.4	2,106.05	26.1
เงินกู้ยืมระยะสั้น		0.0	190.53	3.0	90.14	1.3	96.81	1.3	40.52	0.5
เงินกู้ยืมระยะยาว		0.0	87.07	1.4	62.95	0.9	59.02	0.8	43.38	0.5
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,233.67	24.4	1,861.48	29.6	1,961.36	28.7	1,904.01	25.5	2,189.95	27.2
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	3,831.35	75.6	4,429.26	70.4	4,866.75	71.3	5,564.45	74.5	5,868.29	72.8
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	16.83	0.3	17.03	0.3	14.97	0.2	19.28	0.3	21.02	0.3
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย		0.0	0.42	0.0	0.42	0.0	-0.35	0.0		0.0
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจการให้บริการ		0.0		0.0		0.0	-14.61	-0.2	-18.86	-0.2
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้		0.0	11.39	0.2	19.76	0.3	21.6	0.3	3.31	0.0
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย		0.0	5.52	0.1	-3.38	0.0	-1.29	0.0	0.34	0.0
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	408.14	8.1	443.61	7.1	452.99	6.6	528.76	7.1	575.89	7.1
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	3,440.04	67.9	3,986.19	63.4	4,412.77	64.6	5,019.70	67.2	5,290.91	65.7
รายการพิเศษ	-1.01	0.0	-10.67	-0.2	-15.1	-0.2	-49	-0.7	3.75	0.0
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	3,439.03	67.9	3,975.52	63.2	4,397.67	64.4	4,970.70	66.6	5,294.66	65.7
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	50	1.0	52	0.8	52	0.8	50	0.7	50	0.6
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	3,440.37	67.9	3,987.30	63.4	4,413.12	64.6	4,990.00	66.8	5,320.20	66.0
ขาดทุนสุทธิประจำปี	2	0.0	1	0.0	1	0.0	1	0.0	1	0.0
ขาดทุนสุทธิประจำปี	1.34	0.0	11.78	0.2	15.45	0.2	19.3	0.3	25.54	0.3
ไม่ดำเนินงาน		0.0	1	0.0		0.0		0.0		0.0

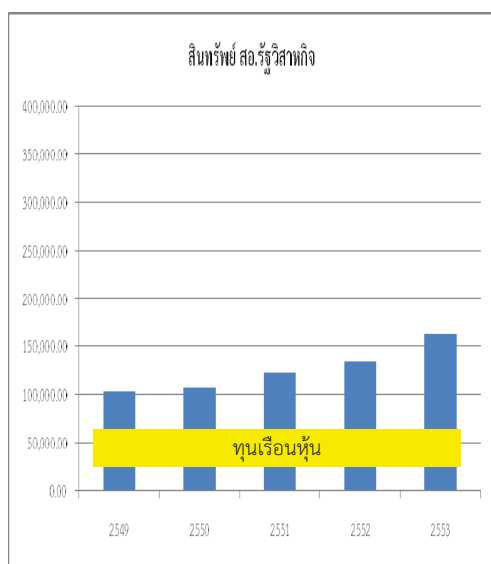
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.18 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจ ปี 2549 -2553

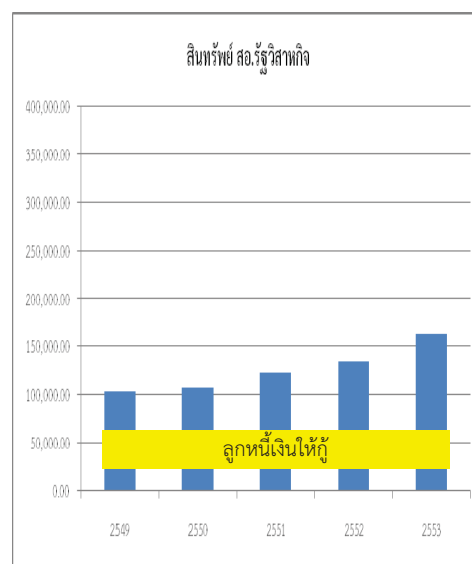
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินทุนภายใน	92,498.54	89.4	102,791.56	96.4	118,527.98	96.9	130,559.21	97.2	153,683.01	94.9
- เงินรับฝากจากสมาชิก	34,426.91	33.3	38,808.31	36.4	47,094.29	38.5	50,771.48	37.8	64,514.46	39.8
- ทุนของกลุ่มสมาชิก	54,890.00	53.0	63,118.76	59.2	70,720.98	57.8	79,027.03	58.8	88,362.23	54.6
- อื่นๆ	3,181.63	3.1	864.49	0.8	712.71	0.6	760.7	0.6	806.32	0.5
แหล่งเงินทุนภายนอก	11,004.14	10.6	3,886.51	3.6	3,759.93	3.1	3,750.07	2.8	8,240.21	5.1
- เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	7,211.17	7.0	3,357.31	3.1	3,180.91	2.6	2,126.44	1.6	2,773.15	1.7
- เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	3,792.97	3.7	529.2	0.5	579.02	0.5	1,623.63	1.2	5,467.06	3.4
รวม	103,502.68	100.0	106,678.07	100.0	122,287.91	100.0	134,309.28	100.0	161,923.22	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	3,330.89	3.2	3,960.20	3.7	2,561.04	2.1	5,995.49	4.5	5,376.46	3.3
ลูกหนี้	76,641.43	74.0	80,908.73	75.8	89,046.80	72.8	98,404.02	73.3	108,339.94	66.9
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	105.26	0.1	117.27	0.1	131.02	0.1	152.43	0.1	148.98	0.1
หลักทรัพย์/ตราสาร	21,926.99	21.2	20,498.19	19.2	27,843.27	22.8	27,000.40	20.1	40,394.03	24.9
สินค้าคงเหลือ	0	0.0	0.41	0.0	0	0.0	0.31	0.0	0.37	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	74.26	0.1	107.49	0.1	123.88	0.1	141.22	0.1	141.33	0.1
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	27.4	0.0	37.33	0.0	33.58	0.0	31.65	0.0	34.03	0.0
อื่นๆ	1,606.97	1.6	1,282.99	1.2	2,810.36	2.3	2,888.62	2.2	7,786.04	4.8
รวม	103,502.68	100.0	106,678.07	100.0	122,287.91	100.0	134,309.28	100.0	161,923.22	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.20 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.21 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ภาครัฐวิสาหกิจระหว่างปี 2549 - 2553

2.4.8 สหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชน

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทเอกชน ในปี 2553 สหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชนมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 460 แห่ง สมาชิกรวม 396,880 คน ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 33,968.82 ล้านบาท และมีเงินฝากในระบบรวมทั้งสิ้น 36,542.7 ล้านบาท โดยเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการรับฝากจากสมาชิกสหกรณ์ ในขณะที่ปล่อยกู้รวมประมาณ 109,820 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) เป็นการปล่อยกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์เอง โดยมีผลการดำเนินงาน และแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุน ระหว่างปี 2549 -2553 ดังปรากฏในตารางที่ 2.19 และ 2.20 รูปที่ 2.22 และ 2.23 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.19 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชน ปี 2549 – 2553

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน										
รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินฝาก	1,485.36	68.3	1,993.52	71.9	2,460.35	75.2	2,633.81	68.9	2,874.94	71.1
- ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	690.16	31.7	779.39	28.1	813.35	24.8	1,190.42	31.1	1,166.93	28.9
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	2,175.52	100.0	2,772.91	100.0	3,273.70	100.0	3,824.23	100.0	4,041.87	100.0
- ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	567.47	26.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
- เงินรับฝาก	707.8	32.5	931.33	33.6	1,014.61	31.0	1,115.07	29.2		0.0
- เงินกู้ยืมระยะสั้น	58.34	2.7	52.06	1.9	149.84	4.6	73.2	1.9		0.0
- เงินกู้ยืมระยะยาว	32.58	1.5	37.38	1.3	35.65	1.1	33.72	0.9		0.0
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	567.47	26.1	798.72	28.8	1,020.77	31.2	1,200.10	31.4	1,221.99	30.2
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	1,608.05	73.9	1,974.19	71.2	2,252.93	68.8	2,624.13	68.6	2,819.88	69.8
บวก รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	19.68	0.9	44.5	1.6	40.34	1.2	41.02	1.1	49.11	1.2
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	2.94	0.1	0.88	0.0	0.54	0.0	1.32	0.0	-0.09	0.0
บวก กำไร(ขาดทุน) ธุรกิจการให้บริการ		0.0	-1.15	0.0	0	0.0	0.21	0.0	0	0.0
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้		0.0	21.54	0.8	26.49	0.8	19	0.5	26.24	0.6
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ - ดอกเบี้ย	0	0.0	1.23	0.0	3.32	0.1	-5.87	-0.2	13.18	0.3
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	264.99	12.2	310.69	11.2	335.47	10.2	433.38	11.3	435.76	10.8
กำไร (ขาดทุน) ก่อนรายการพิเศษ	1,365.68	62.8	1,684.96	60.8	1,928.53	58.9	2,208.43	57.7	2,393.72	59.2
รายการพิเศษ	15.03	0.7	1.66	0.1	89.9	2.7	-0.07	0.0	0.07	0.0
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	1,380.71	63.5	1,686.62	60.8	2,018.43	61.7	2,208.36	57.7	2,393.79	59.2
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	376	17.3	413	14.9	426	13.0	440	11.5	464	11.5
กำไรสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	1,380.95	63.5	1,697.76	61.2	2,023.56	61.8	2,210.85	57.8	2,403.97	59.5
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนสหกรณ์)	5		15		9		6		10	
ขาดทุนสุทธิประจำปี (จำนวนเงิน)	0.24		11.14		5.12		2.49		10.18	
ไม่ดำเนินงาน (จำนวนสหกรณ์)	9		7		11		11		10	

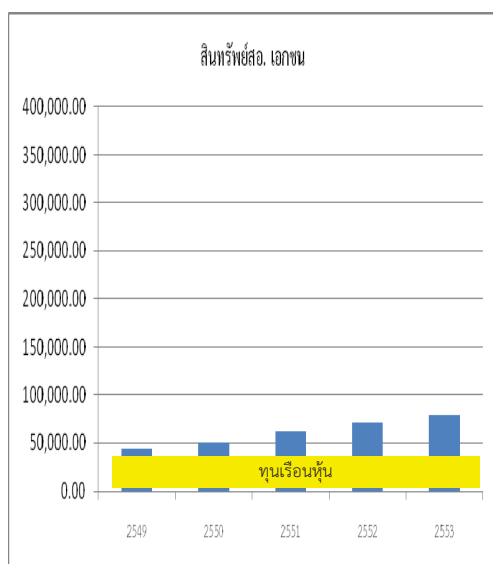
ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.20 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ของบริษัทเอกชน ปี 2549 -2553

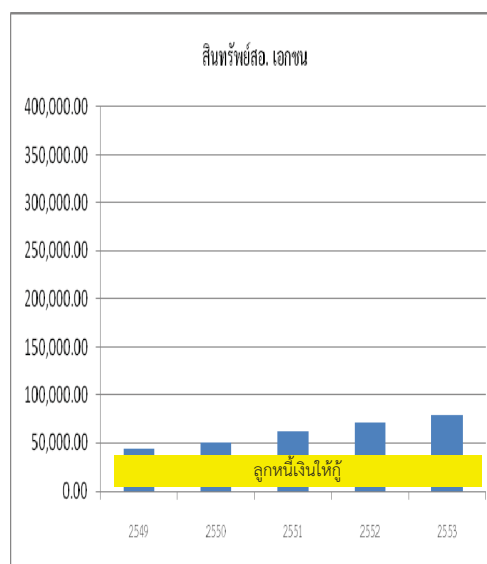
หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2549	%	2550	%	2551	%	2552	%	2553	%
แหล่งที่มาของเงินทุน										
แหล่งเงินภายใน	42,439.43	96.7	47,477.66	94.3	59,197.46	94.5	65,266.41	91.2	76,633.00	97.6
เงินรับฝากจากสมาชิก	20,034.60	45.6	19,804.99	39.4	27,341.33	43.7	29,209.60	40.8	36,381.91	46.4
ทุนของสมาชิก	22,175.16	50.5	27,352.93	54.3	31,293.15	50.0	35,613.51	49.8	39,753.07	50.7
อื่นๆ	229.67	0.5	319.74	0.6	562.98	0.9	443.3	0.6	498.02	0.6
แหล่งเงินทุนภายนอก	1,468.86	3.3	2,851.67	5.7	3,432.12	5.5	6,298.60	8.8	1,846.26	2.4
เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า	1,397.72	3.2	2,723.29	5.4	3,337.57	5.3	6,072.61	8.5	1,486.48	1.9
เงินรับฝากและหนี้สินอื่น	71.14	0.2	128.38	0.3	94.55	0.2	225.99	0.3	359.78	0.5
รวม	43,908.29	100.0	50,329.33	100.0	62,629.58	100.0	71,565.01	100.0	78,479.26	100.0
การใช้ไปของเงินทุน										
เงินสด/เงินฝาก	1,874.08	4.3	2,686.33	5.3	6,043.98	9.7	3,707.82	5.2	4,124.19	5.3
ลูกหนี้	25,768.07	58.7	31,299.68	62.2	34,736.21	55.5	41,587.65	58.1	45,310.03	57.7
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	109.82	0.3	96.83	0.2	128.02	0.2	141.55	0.2	167.84	0.2
หลักทรัพย์/ตราสาร	15,418.47	35.1	15,197.29	30.2	19,112.15	30.5	23,244.53	32.5	24,311.59	31.0
สินค้าคงเหลือ	8.67	0.0	7.27	0.0	10.7	0.0	12.7	0.0	17.53	0.0
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	84.63	0.2	78.37	0.2	93.64	0.1	169.27	0.2	212.32	0.3
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	4.45	0.0	6.62	0.0	14.84	0.0	5.98	0.0	276.95	0.4
อื่นๆ	859.74	2.0	1,150.60	2.3	2,746.08	4.4	2,978.61	4.2	4,394.49	5.6
รวม	43,908.29	100.0	50,329.33	100.0	62,629.58	100.0	71,565.01	100.0	78,479.26	100.0

ที่มา : กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์

รูปที่ 2.22 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุน
สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทเอกชน
ระหว่างปี 2549 - 2553

รูปที่ 2.23 องค์ประกอบของทางใช้ไปของเงินทุน
สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทเอกชน
ระหว่างปี 2549 - 2553

ตาราง 2.21 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553

หน่วยงาน	ROA	ROE	NPL	Debt to Equity	Debt Ratio	Cash Ratio	Current Ratio
หน่วยราชการ	4.13	6.71	0.39	0.62	0.38	0.29	0.58
ตำรวจ	5.08	8.12	-0.01	0.6	0.37	0.14	0.67
ทหาร	4.12	7.12	0.18	0.73	0.42	0.17	0.58
ครู	3.58	6.82	0.17	0.9	0.47	0.14	0.42
โรงพยาบาล/ สาธารณสุข	3.92	6.63	0.08	0.69	0.41	0.24	0.58
มหาวิทยาลัย	2.33	7.18	0.09	2.08	0.68	0.13	0.41
รัฐวิสาหกิจ	3.27	5.99	0.02	0.83	0.45	0.18	0.53
เอกชน	3.05	6.02	0.4	0.97	0.49	0.22	0.65
ค่าเฉลี่ย	3.69	6.82	0.17	0.93	0.50	0.19	0.67
ชสอ.	1.02	5.64	0.0009	4.53			

ตาราง 2.22 ธุรกรรมทางการเงินและบริการที่มีต่อสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553

หน่วยงาน	หุ้น/สมาชิก	เงินฝาก/สมาชิก (บาท)	เงินให้กู้/สมาชิก (บาท)	เงินลงทุน (ล้านบาท)
หน่วยราชการ	138,478.97	11,672.16	213,926.77	11,588.75
ตำรวจ	157,277.50	11,032.07	274,600.80	2,522.20
ทหาร	102,570.35	8,093.20	187,053.24	1,862.07
ครู	242,125.84	16,191.95	515,814.44	3,852.09
โรงพยาบาล/ สาธารณสุข	202,549.64	14,848.32	321,500.05	7,971.31
มหาวิทยาลัย	305,497.10	42,548.29	514,379.69	61,634.80
รัฐวิสาหกิจ	342,188.80	23,941.03	482,430.68	40,394.03
เอกชน	85,589.65	10,391.53	114,165.57	24,311.59

ตารางที่ 2.23 การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553

หน่วยงาน	ROA	ROE	NPL	Debt to Equity	Debt Ratio	Cash Ratio	Current Ratio
หน่วยราชการ	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย
ตำรวจ	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	เท่ากับค่าเฉลี่ย
ทหาร	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
ครู	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	เท่ากับค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
โรงพยาบาล/ สาธารณสุข	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
มหาวิทยาลัย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
รัฐวิสาหกิจ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
เอกชน	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำ	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	สูงกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
ชสอ.	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย					

2.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ

ในที่นี่จะได้ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ความสามารถในการบริหารหนี้สิน ความมั่นคงทางการเงินและสภาพคล่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 2.21, 2.22 และ 2.23)

2.5.1 ความสามารถในการสร้างผลตอบแทน

1) พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset : ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ บ่งชี้ให้เห็นประสิทธิภาพการสร้างผลตอบแทนจากสินทรัพย์ โดยพบว่า สหกรณ์ที่มีความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร และสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข

สหกรณ์ที่มีความสามารถในการสร้างผลตอบแทนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ และสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ทั้งนี้เนื่องมาจากโครงสร้างทางการเงินที่แตกต่างกัน

2) พิจารณาจากผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น บ่งชี้ถึงความสามารถในการนำเงินลงทุนของสหกรณ์ไปทำให้เกิดประโยชน์งอกเงย โดยพบว่า สหกรณ์ที่มีความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร และสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข

สหกรณ์ที่มีความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู มี ROE เท่ากับค่าเฉลี่ย

2.5.2 ความสามารถในการบริหารหนี้สิน

การพิจารณาความสามารถในการบริหารหนี้สินจะพิจารณาจาก สัดส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อลูกหนี้ทั้งหมด

สัดส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 1 ของมูลค่าหนี้สินทั้งหมด ซึ่งแสดงว่ามีความเสี่ยงด้านการชำระหนี้ต่ำ

2.5.3 ความมั่นคงทางการเงิน

ในที่นี่จะพิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt Ratio)

ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity) ในปี 2553 ซึ่งจะชี้ให้เห็นความสามารถในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ของสหกรณ์ โดยพิจารณาจากส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความมั่นคงของสหกรณ์จากโครงสร้างการเงิน พบว่า สหกรณ์ที่มี Debt to Equity ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร และสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ ในขณะที่สหกรณ์ออม

ทรัพย์สินมหาวิทยาลัย และสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน มีค่า Debt to Equity สูงกว่าค่าเฉลี่ย ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ครู มี Debt to Equity ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย

ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม Debt Ratio ซึ่งแสดงให้เห็นโครงสร้างการเงินของสหกรณ์โดยเปรียบเทียบระหว่างหนี้สินกับสินทรัพย์ของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์ที่มี Debt Ratio ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาล และสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มี Debt Ratio สูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมี Debt Ratio ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย

2.5.4 สภาพคล่องในการชำระหนี้

จากการพิจารณาอัตราส่วนหมุนเวียน (Current Ratio) และอัตราส่วนเงินสด (Cash Ratio) ของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553 พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 0.67 เท่า หมายความว่า มีหนี้ระยะสั้นในสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้ระยะสั้นนั่นเอง

จากการพิจารณาอัตราส่วน Cash Ratio พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.19 ซึ่งชี้ว่าอยู่ในระดับต่ำ โดยสหกรณ์ที่มี Cash Ratio สูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข และสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน ส่วนสหกรณ์ที่มี Cash Ratio ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย และสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ

2.6 ธุรกรรมทางการเงินและบริการแก่สมาชิก

ผลการศึกษาธุรกรรมทางการเงินและบริการของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ ในปี 2553 อาจแสดงให้เห็นเชิงเปรียบเทียบ ได้ดังนี้ (ตารางที่ 2.24)

2.6.1 การส่งเสริมการออมในรูปแบบหุ้น

สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการออมในรูปแบบหุ้นเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ รองลงไป ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร และสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน โดยสามารถระดมเงินค่าหุ้นเฉลี่ยต่อสมาชิกอยู่ระหว่าง 305,47.10 บาท/ราย และ 85,589.65 บาท/ราย

2.6.2 การส่งเสริมการออมในรูปแบบฝาก

สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานด้านการระดมเงินฝาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน และสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร โดยสามารถระดมเงินฝากเฉลี่ยต่อสมาชิกอยู่ระหว่าง 42,548.29 บาท/ราย และ 8,093.20 บาท/ราย

2.6.3 การให้เงินกู้แก่สมาชิก

สหกรณ์ที่มีการให้เงินกู้แก่สมาชิกเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน และสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข โดยมีเงินให้กู้เฉลี่ยต่อสมาชิก อยู่ระหว่าง 514,379.69 บาท/ราย และ 114,165.57 บาท/ราย

2.6.4 เงินลงทุน

ในปี 2553 พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีเงินทุนส่วนเหลือนำไปลงทุนในรูปของ หลักทรัพย์และตราสาร เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ สหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชน สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยราชการ สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลและสาธารณสุข สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ และสหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร ซึ่งมีเงินลงทุนอยู่ระหว่าง 61,634.80 ล้านบาท ถึง 1,862.07 ล้านบาท

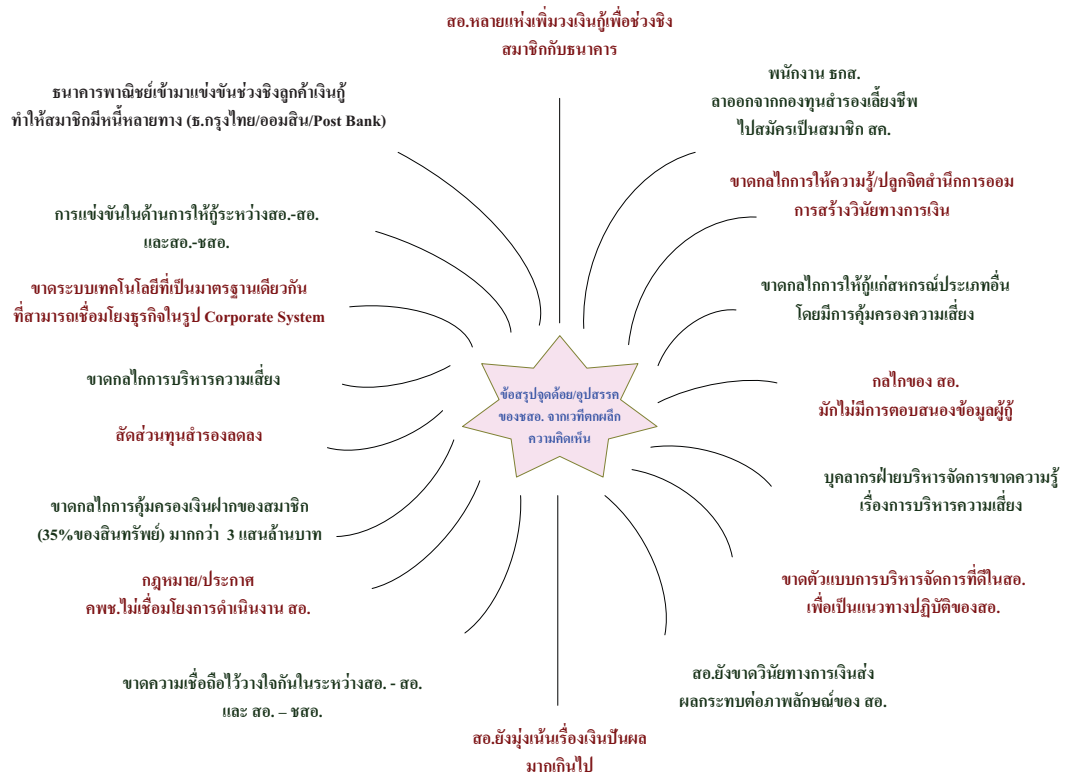
ตารางที่ 2.24 อุดหนุนทางการเงินและบริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อสมาชิก ในปี 2553

รายการ	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5	อันดับ 6	อันดับ 7	อันดับ 8
การส่งเสริมการออม ในรูปหุ้นเรือนหุ้น	สหกรณ์ออม ทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ	สหกรณ์ออม ทรัพย์ มหาวิทยาลัย	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ครู	สหกรณ์ ออมทรัพย์ โรงพยาบาล และ สาธารณสุข	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ตำรวจ	สหกรณ์ ออม ทรัพย์ หน่วย ราชการ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ทหาร	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ภาคเอกชน
การส่งเสริมการออม ในรูปเงินฝาก	สหกรณ์ออม ทรัพย์ มหาวิทยาลัย	สหกรณ์ออม ทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ครู	สหกรณ์ ออมทรัพย์ โรงพยาบาล และ สาธารณสุข	สหกรณ์ ออมทรัพย์ หน่วย ราชการ	สหกรณ์ ออม ทรัพย์ ตำรวจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ภาคเอกชน	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ทหาร
การให้เงินกู้แก่ สมาชิก	สหกรณ์ออม ทรัพย์ครู	สหกรณ์ออม ทรัพย์ มหาวิทยาลัย	สหกรณ์ ออมทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ตำรวจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ หน่วย ราชการ	สหกรณ์ ออม ทรัพย์ ทหาร	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ภาคเอกชน	สหกรณ์ ออมทรัพย์ โรงพยาบาล และ สาธารณสุข
เงินลงทุน	สหกรณ์ออม ทรัพย์ มหาวิทยาลัย	สหกรณ์ออม ทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ภาค เอกชน	สหกรณ์ ออมทรัพย์ หน่วย ราชการ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ โรงพยาบาล และ สาธารณสุข	สหกรณ์ ออม ทรัพย์ครู	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ตำรวจ	สหกรณ์ ออมทรัพย์ ทหาร

หมายเหตุ : พิจารณาจากค่าเฉลี่ย / สมาชิก 1 ราย

2.7 สรุปประเด็นความคิดเห็นจากเวทีตกผลึกความคิด

ผลจากการจัดเวทีตกผลึกความคิด ระหว่างบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งระดับกรรมการ ฝ่ายจัดการ ผู้ตรวจสอบกิจการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม นักวิชาการ ซึ่งได้จัดขึ้น 4 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น 122 คน ได้ข้อสรุปประเด็นความคิดเห็นในรูปที่ 2.24, 2.25 และภาคผนวกที่ 2

รูปที่ 2.24 ประเด็นความคิดเห็นจากเวทีตกผลึกความคิด : ข้อสรุปจุดด้อย/อุปสรรค

รูปที่ 2.25 ประเด็นความคิดเห็นเห็นจากเวทีตกลึกความคิด : ข้อเสนอสำหรับแนวทางปฏิบัติที่ดี

บทที่ 3

กรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน

3.1 ความเบื้องต้น

ผลพวงจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้ประชาคมโลกหันมาสนใจตัวแบบธุรกิจ “สหกรณ์” โดยได้ให้ประเด็นข้อสังเกตถึงเอกลักษณ์ของสหกรณ์ในฐานะองค์การธุรกิจที่มีระบบบริหารจัดการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกและมีเป้าหมายที่มุ่งในการให้บริการที่ดีที่สุดแก่สมาชิกและชุมชนมากกว่าเป้าหมายที่ “กำไรสูงสุด” มุมมองจากเวทีประชุมเศรษฐกิจในระดับโลกหลายเวทีได้ชี้ให้เห็นความโดดเด่นของความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการสหกรณ์ ตลอดจนคุณค่าแห่งการพึ่งพาและร่วมมือกันของระบบธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงไปที่ความมีน้ำใจที่จะ “แบ่งปัน” มากกว่าที่จะ “แข่งขัน” ข้อมูลของสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศชี้ให้เห็นว่า ในช่วงเวลาที่องค์การธุรกิจทั่วโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจนั้น สหกรณ์ทั้งหลายต่างก็มีสถานการณ์ทางการเงินที่ดีกว่าและอยู่รอดปลอดภัยจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการรูปแบบอื่น ในปี 2551 ธนาคาร Rabo Bank ซึ่งมีประชากร 50% ของประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นสมาชิกนั้นได้รับการจัดอันดับให้เป็นธนาคารที่ปลอดภัยที่สุดเป็นอันดับสามของโลก เช่นเดียวกับธนาคาร Raiffeisen ที่สวิสเซอร์แลนด์ก็มีการขยายตัวในทุกๆ ด้านมากกว่าที่เคยดำเนินการมาในรอบ 108 ปีแห่งประวัติศาสตร์ โดยมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ส่วนเครดิตยูเนียนในอเมริกามีปริมาณเงินให้กู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.7 และมีอัตราการไม่ชำระหนี้ที่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราที่ธนาคารในสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญ อย่างไรก็ตามพบว่า สถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่ได้ลงทุนไปมากในตลาด ได้เกิดผลขาดทุนอย่างมากจนบางแห่งต้องยกเลิกการจ่ายเงินปันผลและบางแห่งต้องหาทางรวมกิจการ เช่น กรณีของสหกรณ์การเงินในประเทศญี่ปุ่น เกาหลี ฝรั่งเศส และเยอรมนีบางแห่ง แต่ก็ไม่ปรากฏว่าแห่งใดต้องปิดกิจการเช่นสถาบันการเงินอื่นๆ

ปัจจุบันไม่เพียงแต่ขบวนการสหกรณ์เท่านั้นที่ยอมรับถึงศักยภาพของการขับเคลื่อนสหกรณ์แก่ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ องค์การแรงงานระหว่างประเทศและสหประชาชาติได้ให้ความสนใจในตัวแบบสหกรณ์ในฐานะวิสาหกิจที่มีสมาชิกเป็นเจ้าของขับเคลื่อนการดำเนินงานบนคุณค่าและหลักการสหกรณ์ที่มีใช้โดยการใช้กฎหมายบังคับ ภายหลังจากได้มีการประชุมสมัชชาสหประชาชาติภายใต้หัวข้อ “การขับเคลื่อนการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลกผ่านการสหกรณ์ (Driving Global Recovery through Co-operatives)” จึงได้มีการประกาศของสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2553 ได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะทำงานจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง “ปีสากลแห่งการสหกรณ์” เพื่อชวนรับตามประกาศสมัชชาสหประชาชาติ

สถานการณ์ดังกล่าวถือเป็นโอกาสของ ชสอ. ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์สำหรับการจัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและการขานรับนโยบายประกาศปีสากลแห่งการสหกรณ์

3.2 เหตุผลความจำเป็น

ผลการประเมินสถานการณ์ของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยรูปแบบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน (Performance Based) ควบคู่กับการจัดเวทีถกผลึกความคิดจากตัวแทนสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ ชี้ให้เห็นว่าระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์มีความเติบโตที่น่าสนใจ กล่าวคือ มีสหกรณ์ออม

ทรัพย์ 1,264 สหกรณ์ สมาชิกกว่า 2.5 ล้านคน สินทรัพย์รวมมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.85 ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าสินทรัพย์เพิ่มจาก 391,674.26 ล้านบาทในปี 2544 เป็น 1,081,587.31 ล้านบาทในปี 2553 (เพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่าตัว) โดยพบว่าอัตราการเติบโตของแหล่งทุนจากเงินรับฝากจะสูงกว่าแหล่งเงินทุนอื่นคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.30 มีมูลค่า 384,225 ล้านบาทในปี 2553 ในขณะที่การถือหุ้นของสมาชิกและการให้เงินกู้ยืมมีอัตราเติบโตเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 12.21 และ 11.72 ตามลำดับ จึงทำให้มีเงินทุนส่วนเกิน (Surplus) ในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยในปี 2553 พบว่าเงินลงทุนในตราสาร/หลักทรัพย์ มีมูลค่า 154,136 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตในรอบ 10 ปีเฉลี่ยร้อยละ 24.16

โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นแหล่งทุนภายในคิดเป็นร้อยละ 89.13 โดยเป็นส่วนทางค่าใช้จ่ายของเงินทุนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.62 เป็นลูกหนี้เงินให้กู้และมีเงินส่วนเกินนำไปลงทุนในตราสารทางการเงินคิดเป็นร้อยละ 14.25 ซึ่งตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นแนวโน้มของระบบการเงินสหกรณ์ว่ามีทิศทางของการนำไปก่อประโยชน์งอกเงยจากภายนอกมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นประเด็นข้อคำถามว่ากลไกอะไรสนับสนุนให้เกิดการไหลเวียนของเงินทุนส่วนเหลือมาใช้ในขบวนการสหกรณ์แทนที่จะนำไปลงทุนในตลาดการเงินภายนอกขบวนการ นอกจากนั้นผลจากการจัดเวทีตักผลึกความคิดยังชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้อจำกัดในการเข้าถึงสมาชิกเพื่อรณรงค์ด้านการประหยัด การออมและการสร้างวินัยทางการเงินอันเป็นคุณค่าพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขาดระบบการเรียนรู้ในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์สู่มาตรฐานสากล ขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการเชื่อมโยงธุรกิจลักษณะ Corporate System ยังขาดเครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยประกันความเสี่ยงและการบริหารสภาพคล่องในระบบการเงินและประการสำคัญ คือ ผลกระทบจากนโยบายรัฐที่ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการให้เงินกู้จนส่งผลกระทบต่อวินัยทางการเงินของสมาชิกและการมีหนี้หลายทาง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะรณรงค์ให้ทุกส่วนฝ่ายที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางของการเป็นระบบการเงินที่พึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อความมั่นคง เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสมาชิกสหกรณ์ ตามบริบทการดำเนินงานที่เป็นเอกลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

3.3 ผลการประเมินสถานการณ์ปัจจัยสภาพแวดล้อม : ประเด็นท้าทายสำหรับการพัฒนา

วิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความสำคัญของการเป็นสถาบันการเงินที่มีมาตรฐานการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (Prudential Standard) ซึ่งต้องประกอบด้วย ธรรมาภิบาล (Good Governance) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ระบบการบริหารจัดการ (Management System) ระบบควบคุมภายใน (Internal Control) ที่เป็นอิสระ ระบบการตรวจประเมิน (Evaluation) และการมีระบบมาตรฐานการทำงาน ซึ่งกลไกของการเชื่อมโยงการทำงานในส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องสอดคล้องเหมาะสมและเกิดจากนโยบายของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่มีความซื่อสัตย์ มุ่งมั่น และจริงจัง

ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าตัวแบบสหกรณ์ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างและแนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับสถาบันการเงิน/องค์กรธุรกิจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าของกิจการ และมีเป้าหมายการดำเนินงานที่มีใช้ “กำไรสูงสุด” หากแต่เป็น “บริการที่ดีที่สุด” ที่ฝ่ายบริหารจัดการจะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อสนองความต้องการแก่มวลสมาชิกตามความต้องการของมวลสมาชิก อย่างไรก็ตาม สำหรับสถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์ที่ประสบกับ

วิกฤตเศรษฐกิจก็ยังคงมีให้เห็นเช่นกัน ทั้งนี้เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบก็มาจากการเป็ยงเบน กระบวนการและเป้าหมายไปในทิศทางของ “การมุ่งแสวงหากำไร” นั่นเอง

ความชัดเจนที่ปรากฏให้เห็นของการขับเคลื่อนตัวแบบธุรกิจในรูปแบบของ “สหกรณ์” ทำให้ ประชาคมโลกหันมาให้ความสนใจ และในที่นี้้องค์การสหประชาชาติก็ได้ประกาศให้ปี 2555 เป็นปีสากล แห่งการสหกรณ์ และได้เชิญชวนให้รัฐบาลทุกประเทศในกลุ่มสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้แต่งตั้ง คณะกรรมการระดับชาติ โดยเชิญชวนให้บางประเทศได้รณรงค์ให้นำเอาหลักและวิธีการสหกรณ์เข้าไป ใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ตลอดจนการหยิบยกสหกรณ์ที่เป็น ตัวแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดีให้เป็นที่ประจักษ์ในสายตาของสังคมโลก

จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์จะยึดเอาช่วงเวลาปี 2555 เป็นจุดเริ่มต้นของ การขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการเงินสหกรณ์บนหลักการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน ด้วยการรณรงค์ให้ สหกรณ์ออมทรัพย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาและการขับเคลื่อนมาตรการ ต่างๆเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.4 ข้อจำกัด/อุปสรรค ในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

ผลการประเมินตามกรอบการบริหารจัดการโซ่คุณค่าอย่างบูรณาการ ที่ชี้ให้เห็นความ เชื่อมโยงของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับเครือข่ายอุปทาน เครือข่ายพันธมิตร และเครือข่ายอุปสงค์ (การกระจายเงินทุน) ชี้ให้เห็นโอกาสและอุปสรรคของระบบ การเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังรูปที่ 3.1

รูปที่ 3.1 ข้อจำกัด/อุปสรรค ในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

3.5 จุดแข็งของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

3.5.1 จุดแข็งของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

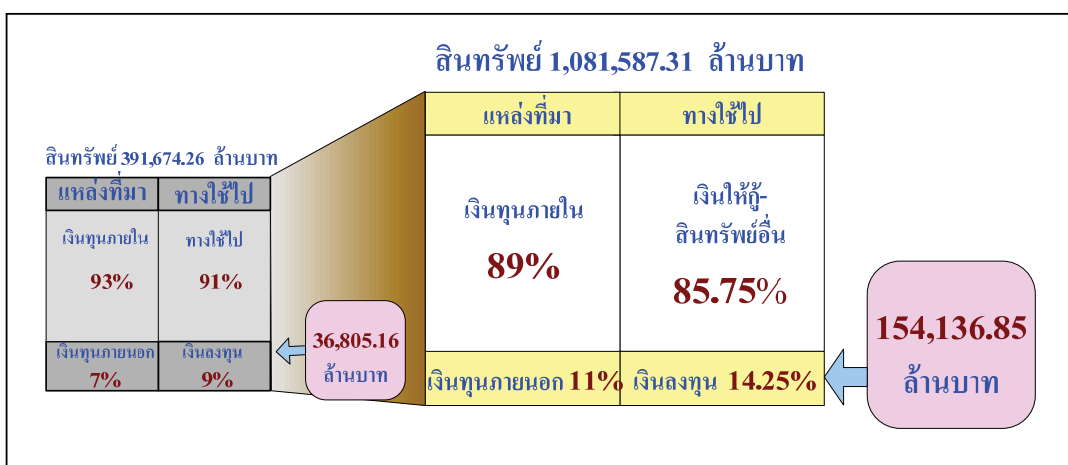
3.5.1.1 ทูทางเศรษฐกิจ สิ้นสุด ณ ปี 2553 ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ มีสินทรัพย์รวมคิดเป็นมูลค่า 1.08 ล้านล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้น (Growth Rate) เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2553 เท่ากับร้อยละ 11.85 โดยแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากจากสมาชิก

ทางใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์จัดรวมในรูปของลูกหนี้เงินกู้มากที่สุด โดยมีสัดส่วนของลูกหนี้เงินกู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 76.24 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 81.67 ในปี 2553 ซึ่งชี้ให้เห็นวิธีการทำงานของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้กลไกของการพึ่งพาและร่วมมือกันได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม พบว่า สัดส่วนของเงินลงทุนได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 36,805.16 ล้านบาทในปี 2543 เป็น 154,136.85 ล้านบาทในปี 2553 โดยมีอัตราเพิ่มขึ้น (Growth Rate) เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 24.16 และเงินลงทุนดังกล่าวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.40 ในปี 2543 และเพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 14.25 เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวมในปี 2553

ปัจจุบันระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์มีทุนสหกรณ์ (Institutional Fund) คิดเป็นมูลค่า 569,929.89 ล้านบาท และมีทุนสำรองคิดเป็นมูลค่า 45,309.94 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นทุนทางเศรษฐกิจที่แสดงถึงความมั่นคงทางการเงินในส่วนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

3.5.1.2 มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Value Added) ที่เกิดจากการดำเนินงานของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในรอบ 10 ปี มีมูลค่าทั้งสิ้น 4 แสนล้านบาท โดยเมื่อหักค่าใช้จ่ายบุคลากรแล้วจะเหลือเป็นกำไรสุทธิคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 261,165.33 ล้านบาท ซึ่งได้นำไปจัดสรรตามครรลองของวิถีสหกรณ์ ทั้งในรูปของทุนสำรอง การสนับสนุนทุนแก่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด และจัดเป็นกองทุนเพื่อสวัสดิการต่างๆ ในหมู่มวลชนสมาชิก ซึ่งจะเห็นได้ว่า บริบทการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นสร้างทั้งมูลค่าเพิ่มและคุณค่าในรูปแบบของสวัสดิการต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

- กองทุนสาธารณะประโยชน์
- กองทุนเพื่อการศึกษา ฯลฯ

รูปที่ 3.2 โครงสร้างการเงินที่ชี้ให้เห็นองค์ประกอบของทุนสหกรณ์ (Institutional Fund) ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

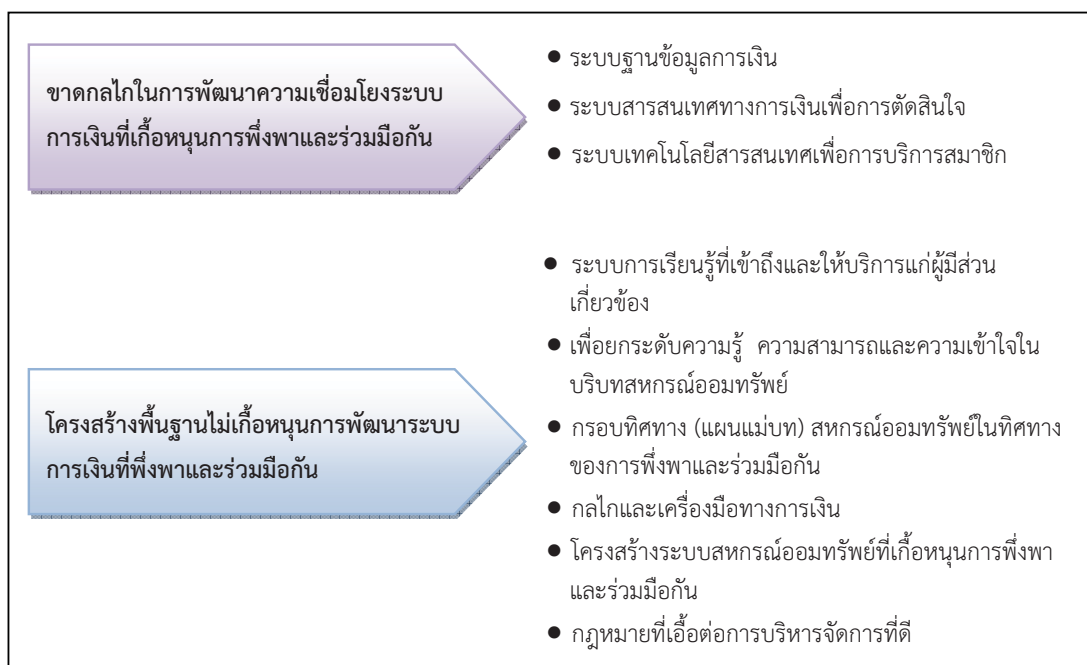
3.5.1.3 ทูทางสังคม นับตั้งแต่จัดตั้งและดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในปี 2492 เป็นต้นมา ได้มีพัฒนาการในกลุ่มของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอาชีพเดียวกันหรืออยู่ในหน่วยงานเดียวกันในการจัดตั้งและดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์จนถึงปี 2553 มีจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งสิ้น 1,358 สหกรณ์ โดยมีองค์ประกอบเป็นองค์กรกลางและเครือข่ายความร่วมมือทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ ในรูปของชุมนุมสหกรณ์ ชมรมสหกรณ์ และเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งที่มีวัตถุประสงค์เชิงธุรกิจและวิชาการ จึงถือว่าเป็นทูทางสังคมของทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นสิ่งท้าทายสำหรับอนาคตที่จะนำไปสู่ประโยชน์ที่พึงมีต่อสมาชิกและชุมชนอย่างยั่งยืน

3.6 จุดอ่อนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการประเมินสถานการณ์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์สำหรับโครงสร้างและผลการดำเนินงาน อาจสรุปได้ดังนี้

1) ยังขาดกลไกในการพัฒนาความเชื่อมโยงสำหรับระบบการเงินที่เกื้อหนุน การพึ่งพาและร่วมมือกัน ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลการเงิน ระบบสารสนเทศทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสมาชิก

2) โครงสร้างพื้นฐานไม่เกื้อหนุนการพัฒนาระบบการเงินตามอัตลักษณ์สหกรณ์ สิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนา ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงและให้บริการแก่กรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก เพื่อยกระดับความสามารถและปลูกฝังจิตสำนึกการประหยัด การออม และการสร้างวินัยทางการเงิน มาตรการการยกระดับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์สู่มาตรฐานสากล กรอบทิศทาง (แผนแม่บท) การพัฒนาสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางของการเป็นอิสระ พึ่งพาตนเอง กลไก และเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสม ในการขับเคลื่อนระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นปีกแผ่นตลอดจนกฎหมายที่เอื้อต่อการบริหารจัดการที่ดีของสหกรณ์ออมทรัพย์

รูปที่ 3.3 จุดอ่อนของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

3.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์

เพื่อให้ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นไปในทิศทางของระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาและร่วมมือกันตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรอิสระ พึ่งพาตนเอง ที่มีแนวทางการดำเนินงานบนหลักและวิธีการสหกรณ์ จึงได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ไว้ดังนี้

- 1) ระบบการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อภาพลักษณ์ที่เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจ
- 2) ระบบการเงินที่มีบริการด้านการเงินที่เป็นธรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมสมาชิกให้ประหยัด มีจิตสำนึกการออมและมีวินัยทางการเงิน เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก
- 3) ระบบการเงินที่มีโครงสร้างพื้นฐานและกลไกการบริหารความเสี่ยง สภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น บนพื้นฐานของระบบการบริหารจัดการที่เป็นอิสระ พึ่งพาตนเองได้ (Autonomous)
- 4) ระบบการเงินที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

3.8 กรอบแนวทางการดำเนินงานและมาตรการในการพัฒนาสู่ระบบการเงินสอ.ในทิศทางการพึ่งพาและร่วมมือกัน

กรอบแนวทางการดำเนินการและมาตรการในการพัฒนาสู่ระบบการเงินสอ.ในทิศทางการพึ่งพาและร่วมมือกันจำแนกออกเป็น 3 กรอบแนวทาง ดังนี้

1) **กรอบแนวทางที่ 1 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน** มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีองค์ประกอบในระบบการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางการพึ่งพาและร่วมมือกัน ซึ่งกำหนดไว้ 7 มาตรการ ได้แก่

มาตรการที่ 1.1 : การกำหนด Steering Committee ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ (SHOs System) ซึ่งจัดตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการมีดังนี้

- 1) จัดให้มีแผนแม่บท การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางของการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน
- 2) กำหนดมาตรการและกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์
- 3) กำหนดมาตรการและกลไกที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่างๆ

มาตรการที่ 1.2 : การจัดทำแผนแม่บทที่มีเข็มมุ่งสู่ระบบการเงินที่เอื้อต่อการพึ่งพาและร่วมมือกัน (SHOs System)

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนแม่บทเพื่อให้มีกรอบนโยบายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง การกำหนดหลักเกณฑ์และกลไกเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ได้มาตรฐานของสถาบันการเงิน และการเชื่อมโยงการทำธุรกิจร่วมกันของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยมีชสอ.เป็นองค์กรกลางในฐานะเป็นตัวกลางทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เกื้อหนุนการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางการพึ่งพาและร่วมมือกัน

มาตรการที่ 1.3 : การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชสอ.ที่สอดคล้องกับ SHOs System

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชสอ.เพื่อพัฒนาโครงสร้างองค์กร ระบบและกลไกของชสอ.ในการส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อน SHOs System สู่การบรรลุเป้าหมาย

มาตรการที่ 1.4 : การพัฒนาระบบการเรียนรู้

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีระบบการเรียนรู้ ที่นำไปใช้ในการยกระดับความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทั้งสมาชิก กรรมการ ฝ่ายจัดการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ การบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

มาตรการที่ 1.5 : การพัฒนาระบบฐานข้อมูล/เทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูล (Data Pooling) และเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการเชื่อมโยงธุรกรรมทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย และการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่สมาชิก โดยควรเป็นในลักษณะของ Corporate System ของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์

มาตรการที่ 1.6 : การพัฒนากลไกและเครื่องมือทางการเงิน

วัตถุประสงค์เพื่อมีกลไกในการบริหารความเสี่ยง เครื่องเตือนภัยทางการเงิน (Early Warning System) การจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง การพัฒนาโครงสร้างการเงินของสหกรณ์เพื่อลดต้นทุนและสร้างเสถียรภาพทางการเงิน การกำหนดคุณสมบัติกรรมการและผู้บริหารระดับสูง

มาตรการที่ 1.7 : การปรับปรุง กฎหมายและข้อบังคับ

วัตถุประสงค์เพื่อลดข้อจำกัดในการทำธุรกรรมทางการเงินที่เป็นอยู่และเปิดโอกาสให้มีการเชื่อมโยงธุรกรรมทางการเงินในทิศทางของการพึ่งพาและร่วมมือกัน

2) กรอบแนวทางที่ 2 : การพัฒนาระบบการเงิน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เป็นไปตามมาตรฐานของสถาบันการเงินและเกิดความเชื่อมโยงระบบการเงินระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์

มาตรการที่ 2.1 : การกำหนดข้อบังคับสำหรับเงื่อนไขการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการในทิศทางของ Prudential Standard

วัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความรับผิดชอบเชิงนโยบายของคณะกรรมการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ได้มาตรฐานสถาบันการเงิน

มาตรการที่ 2.2 : การนำระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลมาใช้ในการเชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์ ในรูปแบบของ Corporate System

วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยกลไกของเทคโนโลยีที่ทันสมัย กับจะนำไปสู่การลดต้นทุนและบริการที่สะดวก รวดเร็วแก่สมาชิก

มาตรการที่ 2.3 : การสร้างระบบสวัสดิการ/เทคโนโลยี/การประกันภัย ในรูปแบบของการ Pool Resource

วัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย การสร้างระบบสำรองและจัดพัฒนาให้อยู่ในระบบ Corporate System ของกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์

มาตรการที่ 2.4 : จัดให้มีกองทุนประกันความเสี่ยงเพื่อการบริหารสภาพคล่องและแก้ปัญหาาร่วมกัน

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานในรูปกองทุนรวมในลักษณะ Corporate System ที่การบริหารความเสี่ยงบนกลไกการพึ่งพาและร่วมมือกัน

มาตรการที่ 2.5 : จัดให้มีกองทุนคุ้มครองเงินฝาก

วัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองเงินฝากของสมาชิกและสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ แนวทางการดำเนินการที่ควรจะเป็น ได้แก่ ให้นำเงินส่วนที่สหกรณ์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของเงินฝากเพื่อนำเข้ากองทุนคุ้มครองเงินฝาก (ระดับชาติ)

3) กรอบแนวทางที่ 3 : การพัฒนากลไกสนับสนุน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกลไกของระบบสนับสนุนที่เกื้อหนุนการพัฒนากระบวนการเงินสหกรณ์ในทิศทางของการพึ่งพาและร่วมมือกัน

มาตรการที่ 3.1 : จัดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำการบริหารจัดการสหกรณ์ในทิศทางของมาตรฐานสถาบันการเงิน ตลอดจนการจัดทำคู่มือ และ Platform การบริหารจัดการสหกรณ์ตามมาตรฐานของสถาบันการเงินและกำหนดค่ามาตรฐานต่าง ๆ และมาตรการในทางปฏิบัติ เพื่อถือให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาตรการที่ 3.2 : สร้างระบบการเรียนรู้ที่เกื้อหนุนการยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตามอัตลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

มาตรการที่ 3.3 : พัฒนาค่ามาตรฐานการดำเนินงานของสอ.และกำหนดมาตรการในทางปฏิบัติร่วมกัน ให้มีการดำเนินการโดยภาคีที่เกี่ยวข้องที่มีความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาตรการที่ 3.4 : จัดชั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ตามมาตรฐานสถาบันการเงิน

วัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการพัฒนาสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางที่ได้มาตรฐานสากล มีความมั่นคง และมีเสถียรภาพ

บทที่ 4

กรอบทิศทางการดำเนินงานของชสอ.ในการขับเคลื่อน SHOs System

4.1 บริบทของ ชสอ. ที่มีต่อการพัฒนาระบบการเงินชสอ.ในปัจจุบัน

การจัดตั้งและดำเนินงาน ชสอ. ในฐานะองค์กรกลางของสหกรณ์ออมทรัพย์ตั้งแต่ปี 2516 เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จนถึงปัจจุบัน ชสอ.ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นศูนย์กลางสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย อารงไว้ซึ่งอุดมการณ์สหกรณ์และเป็นสากล” ผลการดำเนินงานในปี 2553 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 โดยจะสังเกตเห็นได้ว่าบริบทการดำเนินงานของชสอ.นั้น เปรียบเสมือนการทำหน้าที่เป็นกลไกของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เป็นไปโดยความสมัครใจ โดยสหกรณ์ออมทรัพย์ที่สมัครใจเป็นสมาชิกของ ชสอ. ในปี 2553 มีจำนวน 898 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จดทะเบียน

ผลการดำเนินงานในปี 2553 ชสอ.มีสินทรัพย์มูลค่าทั้งสิ้น 42,622 ล้านบาท มีทุนเรือนหุ้น 6,257 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของสินทรัพย์มีรายได้รวม 1,454 ล้านบาท กำไรสุทธิ 434 ล้านบาท อัตรากำไรสุทธิร้อยละ 30 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ร้อยละ 1.02 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ร้อยละ 5.64 โดยมีบริการเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก คิดเป็นมูลค่า 25,315 ล้านบาท เงินฝาก 16,350 ล้านบาท บริการเครื่องเขียนแบบพิมพ์และอื่น ๆ 14 ล้านบาท มีเงินลงทุนในตราสารการเงิน มูลค่า 12,669 ล้านบาท

นอกเหนือจากบริบทการดำเนินงานของชสอ. ในฐานะเป็นศูนย์กลางทางการเงินช่วยดูดซับเม็ดเงินและการบริหารสภาพคล่องแก่สหกรณ์สมาชิกดังกล่าวแล้ว ในรอบปี 2553 ชสอ.สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินงานคิดเป็นมูลค่า 468 ล้านบาท และเมื่อหักค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ จำนวน 34 ล้านบาท เหลือเป็นกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 434 ล้านบาท ซึ่งจะถูกนำไปจัดสรรตามครรลองของวิธีการสหกรณ์เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและการทำหน้าที่ในฐานะองค์กรกลางเพื่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์

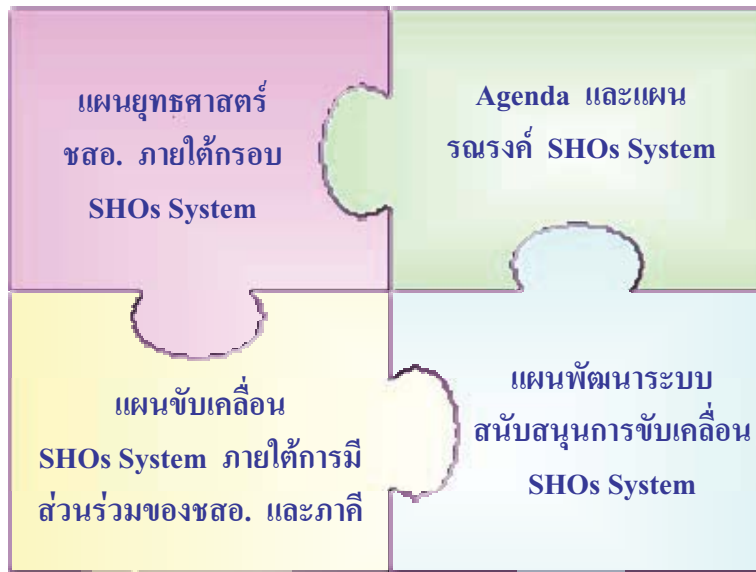
ตารางที่ 4.1 ผลการดำเนินงานของชสอ. ปี 2553

ผลการดำเนินงานของ ชสอ. ปี 2553			
<ul style="list-style-type: none"> สหกรณ์สมาชิกจำนวน 898 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.13 ของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จดทะเบียนทั้งหมด 			
สินทรัพย์	มูลค่า	42,622	ล้านบาท
ทุนเรือนหุ้น	มูลค่า	6,257	ล้านบาท
โครงสร้างการเงินของ ชสอ.			
แหล่งที่มาของเงินทุน		ทางใช้ไปของเงินทุน	
• ส่วนของทุน	18%	สินทรัพย์อื่น	5%
• หนี้สินจากการระดมทุน(เงินฝาก+ตั๋วสัญญา)	61%	ให้เงินกู้แก่สหกรณ์	59%
• หนี้สินอื่น(เงินกู้ยืมธนาคาร-เอกชน)	21%	เงินลงทุน	36%
อัตรากำไรสุทธิ		30%	
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)		1.02	
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น		5.64	
รายได้รวม		1,454	ล้านบาท
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่		34	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่ม*จากการดำเนินงาน		468	ล้านบาท
กำไรสุทธิประจำปี		434	ล้านบาท
บริการของ ชสอ.			
• หุ้น			
• เงินให้กู้ยืมสหกรณ์		25,315	ล้านบาท
• เงินฝาก		16,350	ล้านบาท
• เงินลงทุน		12,669	ล้านบาท
• บริการอื่น (เครื่องเขียนแบบพิมพ์)		14	ล้านบาท
*มูลค่าเพิ่ม (Value Added) หมายถึง Output – Input หรือ รายได้รวม – ค่าใช้จ่าย(ไม่รวมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่)			

4.2 แนวทางการดำเนินงานของ ชสอ.

เพื่อการสนับสนุนให้เกิดการพิจารณาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์หรือที่เรียกว่า SHOs System ดังที่กล่าวรายละเอียดในบทที่ 3 ในฐานะที่ชสอ. เป็นองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์จึงควรดำเนินนโยบายที่จะก่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชสอ. ภายใต้กรอบ SHOs System
- 2) การกำหนด Agenda และแผนรณรงค์ SHOs System
- 3) การจัดทำแผนพัฒนาระบบสนับสนุนการขับเคลื่อน SHOs System
- 4) การจัดทำแผนขับเคลื่อน SHOs System ภายใต้การมีส่วนร่วมของชสอ. และภาคี

รูปที่ 4.1 การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 เพื่อการขับเคลื่อน SHOs System

4.3 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนา SHOs System เป็นไปตามเป้าหมาย “การพัฒนา ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ให้เกิดคุณภาพและมีคุณภาพระดับสากลเพื่อความเชื่อมั่นไว้วางใจใน สังคม” และสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน SHOs System ชสอ. จึงควรได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการขับเคลื่อน SHOs System ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของ ชสอ. ระบบการเงินชสอ.ในภาพรวม : Safety and Soundness
- 2) เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในระบบการเงินชสอ.ภายใต้อปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีการ แข่งขัน : Efficiency
- 3) เพื่อสนับสนุนให้ชสอ.มีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส มีธรรมาภิบาล : Good Governance
- 4) เพื่อพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน : SHOs System
- 5) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน : Financial Stability

4.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพิ่มกลไกและเครื่องมือทางการเงินที่สร้างเสริมประสิทธิภาพ ความแข็งแกร่งของระบบ การเงินสหกรณ์ออมทรัพย์
- 2) สร้างระบบความเชื่อมโยงกับเครือข่ายและโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบ การเงินสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อนำประโยชน์สู่สมาชิก ชุมชนและสังคม

- 3) ลดข้อจำกัดด้านความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำและฝ่ายจัดการสหกรณ์ ที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างการจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์
- 4) พัฒนาโครงสร้างทางการเงินที่เกื้อหนุนต่อการลดต้นทุนต่อหน่วยการทำธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีสภาพคล่องและมีความมั่นคงในระยะยาว
- 5) สร้างกรอบการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการเงินที่เกื้อหนุน การพึ่งพาและร่วมมือกัน

4.5 มาตรการในการขับเคลื่อน SHOs System

มาตรการในการดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการ มีรายละเอียด ดังนี้ (รูปที่ 4.2)

4.5.1 มาตรการด้านความมั่นคง ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาโครงสร้างการเงิน เพื่อความมั่นคงและเป็นไปตาม Platform SHOs System
- 2) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยชั้นนำของ สอ.
- 3) การกำหนด Platform SHOs System

4.5.2 มาตรการด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วย

- 1) การจัดหน่วยที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการภายใต้ Platform SHOs System
- 2) การจัดให้มีหน่วย Factoring
- 3) การส่งเสริมการจัดทำแบบธุรกิจเชื่อมโยงกับ ชสอ. ด้วยกลไก Portfolio
- 4) สร้างเครือข่าย SHOs System ตามกลุ่มอาชีพ และบริการทางการเงิน

4.5.3 มาตรการด้านการพัฒนาระบบการเงิน ประกอบด้วย

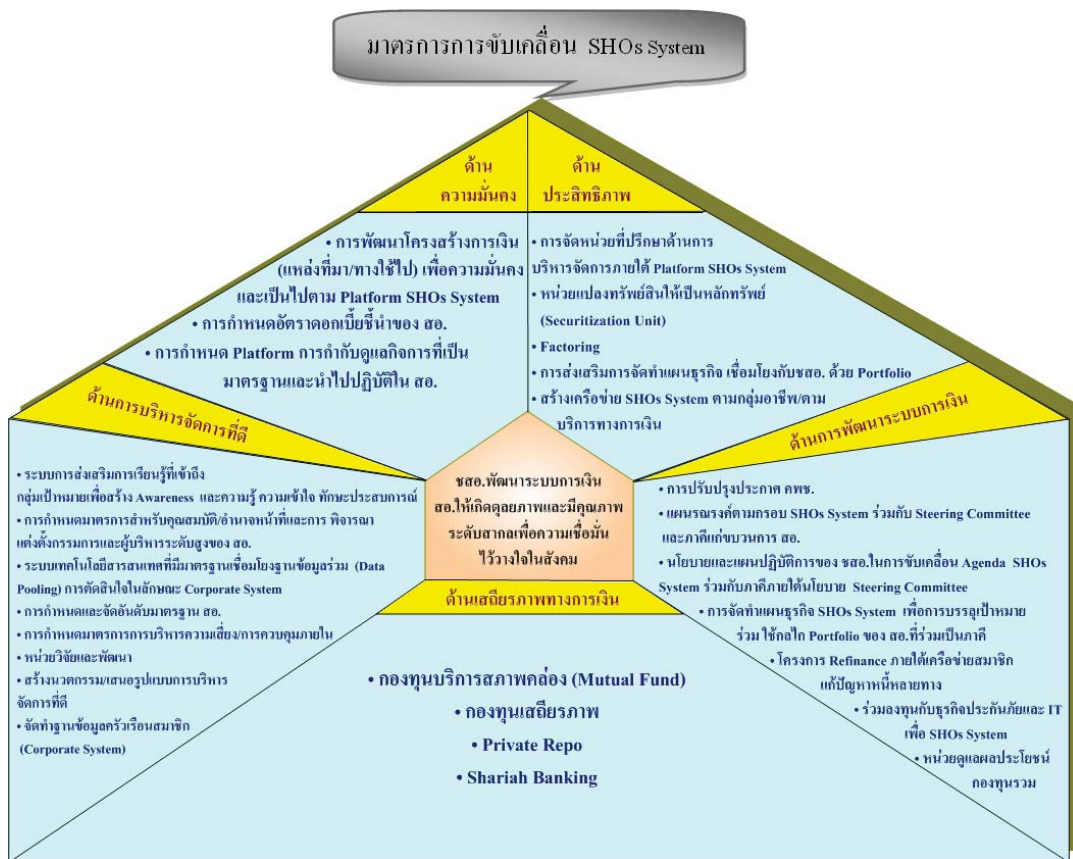
- 1) การปรับปรุงประกาศ คพช. ให้สอดคล้องกับ Agenda SHOs System
- 2) แผนรณรงค์ตามกรอบ SHOs System ร่วมกับภาคีและขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์
- 3) การกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการของชสอ. ในการขับเคลื่อน SHOs System
- 4) การจัดทำแผนธุรกิจ SHOs System เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม
- 5) โครงการ Refinance ภายใต้เครือข่ายสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาหนี้หลายทาง
- 6) โครงการร่วมลงทุนกับธุรกิจประกันภัยและ IT ภายใต้เครือข่าย SHOs System
- 7) จัดให้มีหน่วยดูแลผลประโยชน์กองทุนรวม

4.5.4 มาตรการด้านการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้าง Awareness และความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะและประสบการณ์
- 2) การกำหนดมาตรฐานสำหรับคุณสมบัติ อำนวยหน้าที่ และการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการ
- 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลร่วม
- 4) การกำหนดและจัดอันดับมาตรฐาน สอ.
- 5) การกำหนดมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
- 6) การจัดให้มีหน่วยวิจัยและพัฒนา

- 7) การสร้างนวัตกรรมและรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี สนับสนุนการยกระดับความสามารถของสหกรณ์ออมทรัพย์
  - 8) จัดทำฐานข้อมูลครัวเรือนสมาชิกในลักษณะ Corporate System
- 4.5.5 มาตรการด้านเสถียรภาพทางการเงิน ประกอบด้วย

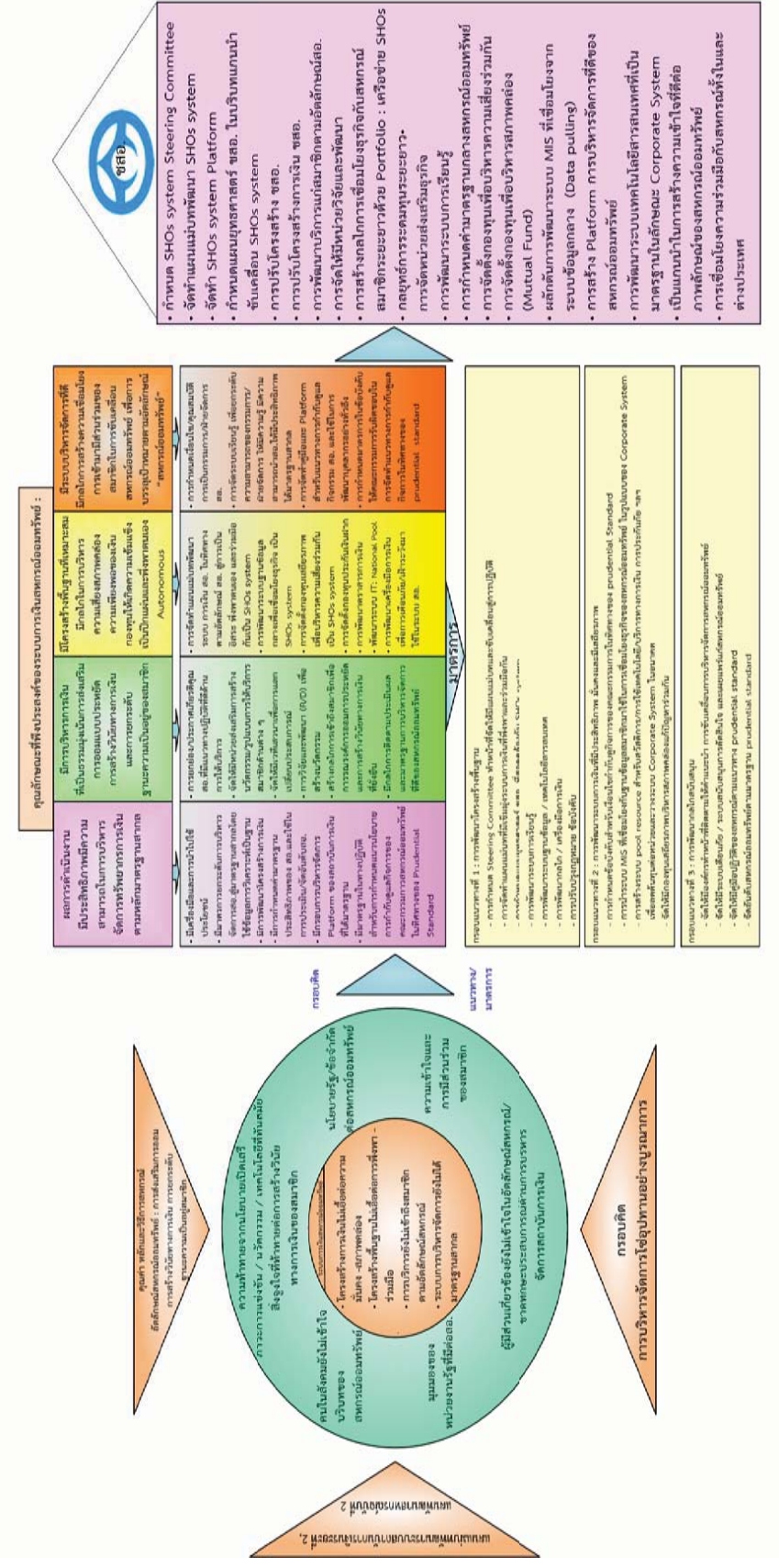
- 1) การจัดตั้งกองทุนเพื่อบริหารสภาพคล่องในรูปแบบของ Mutual Fund
- 2) การจัดตั้งกองทุนเสถียรภาพ (Stabilization Fund)
- 3) การสร้างกลไกสำหรับ Private Repo เพื่อบริหารสภาพคล่อง

รูปที่ 4.2 มาตรการการขับเคลื่อน SHO's system

4.6 กรอบคิดแนวทางและมาตรการการพัฒนา SHOs System

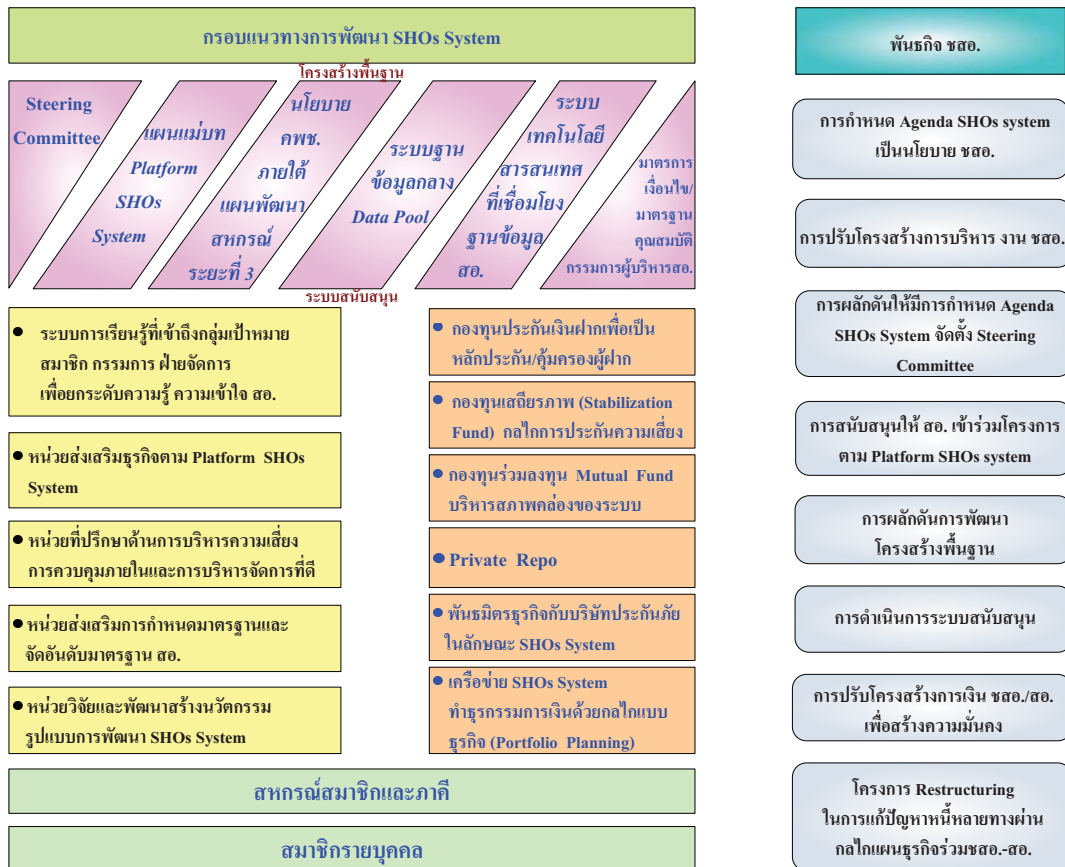
กรอบการดำเนินงานการพัฒนา SHOs System ในที่นี้อาจสรุปให้เห็นต่อแถมที่เชื่อมโยงระหว่างกรอบคิด แนวทางและการพัฒนาที่ช่อ. จะทำหน้าที่เป็น
 แกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่มีรายละเอียด ดังรูปที่ 4.3

รูปที่ 4.3 กรอบคิด แนวทางและมาตรการการพัฒนา SHOs System

4.7 ความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์ ชสอ. และกรอบแนวทางการพัฒนา SHOs System

กรอบแนวทางการพัฒนา SHOs System ของชสอ. เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกรอบทิศทางดำเนินงานของชสอ. และการขับเคลื่อน SHOs System ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน โดยใช้กลไกของ Steering Committee เป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์และภาคี ตลอดจนการเข้าถึงบริการของสมาชิกสหกรณ์ ดังรายละเอียดในรูปที่ 4.4

รูปที่ 4.4 กรอบแนวทางการพัฒนา SHOs system

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งไปที่การพัฒนาระบบความเชื่อมโยงทางการเงินและบริการที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ภายใต้กรอบคิดการบริหารจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการ ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่ายอุปทาน พันธมิตรธุรกิจ เครือข่ายอุปสงค์และการลงทุน โดยพิจารณาในเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ผลิตภัณฑ์บริการทางการเงิน ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่เอื้อประโยชน์ต่อการลดข้อจำกัด การใช้ความสามารถหลักและทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์มาสร้างพลังในการพัฒนาระบบการเงินที่มีโครงสร้างพื้นฐาน ระบบบริหารจัดการและระบบสนับสนุนที่จะก่อให้เกิดความมั่นคง และมีเสถียรภาพนำประโยชน์สู่สมาชิกและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยได้ดำเนินการใน 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ส่วนที่สอง เป็นการจัดเวทีตกผลึกความคิด เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์และบทบาทของ ชสอ. เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการจัดทำข้อเสนอสำหรับแนวทางการพัฒนาระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน และการวางกรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ. ในฐานะศูนย์กลางของสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย โดยมีผู้เข้าร่วมเวทีตกผลึกความคิด ทั้งสิ้น 122 คน ทีมวิจัยได้รับเกียรติจากนักวิจัยของสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง จำนวน 4 ท่าน มาช่วยสังเคราะห์สถานการณ์ดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในลักษณะของ Performance Based Analysis และหลังจากผ่านเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ฝ่ายนโยบายสถาบันการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สถาบันวิจัยนโยบาย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทีมวิจัยจึงได้นำมายกร่างเป็นกรอบแนวทางสำหรับรูปแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ตลอดจนกรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ. ในฐานะองค์กรกลางของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์สหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวม พบว่า ในปี 2553 สหกรณ์ที่จดทะเบียนจำนวน 1,358 สหกรณ์ ที่ผ่านการสอบบัญชีมีจำนวน 1,264 สหกรณ์ มีสมาชิกทั้งสิ้น 2.5 ล้านคน สหกรณ์ออมทรัพย์ชั้นปฐมที่มีบุคคลธรรมดาเป็นสมาชิก อาจแบ่งกลุ่มอาชีพได้ 8 กลุ่ม ได้แก่ ตำรวจ ทหาร ครู มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล และสาธารณสุข หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน โดยสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคเอกชนมีจำนวนมากที่สุด คือ 484 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 38.29 ของสหกรณ์ที่ผ่านการสอบบัญชี ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีจำนวนสมาชิกมากที่สุด คือ 668,975 คน คิดเป็นร้อยละ 25.92 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

สินทรัพย์รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ในปี 2553 มีมูลค่า 1.08 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ซึ่งมีสินทรัพย์รวมคิดเป็นมูลค่า 391,679 ล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2544-2553 คิดเป็นร้อยละ 11.85 องค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนในภาพรวม ระหว่างปี 2544-2553 ส่วนที่สำคัญที่สุดได้แก่ เงินเรือนหุ้น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในรอบ 10 ปี เท่ากับ ร้อยละ 10.72 และพบว่าเงินกู้ยืมและหนี้สินอื่น มีอัตราเพิ่มขึ้นถัวเฉลี่ยสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.20 องค์ประกอบของการใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์

ออมทรัพย์ในภาพรวม ระหว่างปี 2544-2553 ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ ลูกหนี้เงินกู้ โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นด้วยเฉลี่ยร้อยละ 11.72 และพบว่าเงินลงทุนมีอัตราเพิ่มขึ้นด้วยเฉลี่ยในรอบ 10 ปี สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.16

ผลการศึกษารูขุมทรัพย์ทางการเงินและบริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อสมาชิกในปี 2553 โดยพิจารณาจากตัวเลข ค่าเฉลี่ยต่อสมาชิกพบว่า สหกรณ์ที่มีตัวเลขสูงเป็นอันดับหนึ่ง ในด้านการระดมทุน ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ ด้านการส่งเสริมการออมในรูปแบบเงินฝาก ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ด้านการให้เงินกู้แก่สมาชิก ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูและด้านการลงทุน ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย

5.1.2 ข้อสรุปจากเวทีตกผลึกความคิด ที่สำคัญได้แก่

- 1) ประเด็นที่เกี่ยวกับข้อจำกัดของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ มีดังนี้
  - ผลกระทบที่เกิดจากการเข้ามาแข่งขันด้านการเงินให้กู้ของธนาคาร ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์หลายแห่งใช้มาตรการของเงินกู้ สถานการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งสมาชิกและสหกรณ์ ตลอดจนเรื่องวินัยทางการเงิน นอกจากนี้ ยังทำให้สมาชิกมีหนี้หลายทาง
  - ปัจจุบันมีกลไกการระดมทุนของสหกรณ์บางประเภทที่ใช้นโยบายให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก/หุ้น สูง (ผิดปกติ) ทำให้สมาชิกหลงทาง ลาออกจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไปสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์แห่งนั้น
  - ปัจจุบันระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ยังขาดกลไกการคุ้มครองความเสี่ยงที่สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีเงินทุนส่วนเหลือ ต้องการให้กู้แก่สหกรณ์ประเภทอื่น
  - บุคลากรยังขาดความรู้เรื่องบริหารจัดการความเสี่ยง
  - ขาดตัวแบบการบริหารจัดการที่ดีในสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี
  - สหกรณ์ออมทรัพย์บางส่วนยังขาดวินัยทางการเงินส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในภาพรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์
  - สหกรณ์ออมทรัพย์ยังมุ่งเน้นเรื่องเงินปันผลมากเกินไป
  - ขาดความเชื่อถือไว้วางใจกันระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกันเอง และสหกรณ์ออมทรัพย์กับ ชสอ.
  - กฎหมาย/ประเทศ คพช. ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์
  - ขาดกลไกการคุ้มครองเงินฝากของสมาชิก ซึ่งมีมูลค่า 3 แสนล้านบาท
  - สัดส่วนของทุนสำรองเมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง อาจทำให้กระทบต่อเรื่องความมั่นคงในอนาคต
  - สหกรณ์ออมทรัพย์ยังไม่มีพื้นฐานข้อมูลสมาชิก เพื่อการวางแผนธุรกิจสหกรณ์
  - ขาดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นมาตรฐานเดียวกันที่สามารถเชื่อมโยงธุรกิจในรูปแบบของ Corporate System
  - มีการแข่งขันในด้านการให้กู้ระหว่างสหกรณ์ด้วยกันเอง และสหกรณ์กับ ชสอ. ซึ่งไม่น่าจะเกิดขึ้นในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์
  - ภาวะการแข่งขันของสถาบันการเงิน

- 2) ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดี และข้อเสนอแนะต่างๆ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้
- สหกรณ์ออมทรัพย์หลายแห่งเริ่มพัฒนากลไกการคุ้มครองเงินฝากของสมาชิก
  - การสร้างแรงจูงใจด้านบริการเงินฝาก (ระยะยาว) ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า แต่มีเงื่อนไขการพักจ่าย ซึ่งจะช่วยให้สหกรณ์สามารถบริหารจัดการได้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
  - การจัดตั้งกองทุนเสถียรภาพเพื่อบริหารความเสี่ยงในการทำธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ร่วมกัน
  - ข้อเสนอให้จัดตราสารการเงิน เพื่อดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินจากระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์
  - การใช้กลไกของ Private Repo ในการระดมทุน
  - ควรมีการจัดขึ้นมาตรฐานสหกรณ์ออมทรัพย์
  - การมุ่งที่การสร้างกำไรดุลยภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ทดแทนกำไรสูงสุด
  - การสร้างเกณฑ์มาตรฐานสากลตามแนวทางของ Prudential Standard
  - การชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิก เรื่อง สถาบันการเงินคู่แข่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ; ผลกระทบที่มี คือ วินัยทางการเงิน
  - ควรชักชวนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหันมามีคิในหลักการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ต้องให้ความสำคัญกับ “**พึงพิง พึ่งพา และพัฒนา**” โดยไม่ใช่มุ่งไปที่การสร้างคามมั่งคั่ง แต่เป็นเรื่องความมั่นคง ไม่ใช่มุ่งที่กำไร แต่เพื่อบริการและสวัสดิการ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
  - การวางกรอบคิด เพื่อสร้างจิตสำนึกการออมจาก

$\text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย} = \text{เงินออม}$	เป็น	$\text{รายได้} - \text{เงินออม} = \text{ค่าใช้จ่าย}$
--	------	--

- ไม่ควรให้อัตราเงินปันผลสูงกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)
- ควรมีการจัดขึ้นมาตรฐานสหกรณ์สมาชิก
- ชสอ. ควรกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของกรรมการสหกรณ์
- ควรจัดให้มีโครงการปลูกจิตสำนึกการออมแก่สมาชิก
- ควรจัดให้มีโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อสร้างวินัยทางการเงินแก่สมาชิก-ครัวเรือน
- การรณรงค์เรื่องสัดส่วนทุนสำรอง เพื่อการบริหารความเสี่ยงและสร้างความมั่นคง

5.1.3 กรอบแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน

ผลการประเมินสถานการณ์ของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ ควบคู่กับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากตัวแทนสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ ชี้ให้เห็นว่า ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ มีความเติบโตในระดับที่น่าสนใจ กล่าวคือ มูลค่าสินทรัพย์ในรอบ 10 ปี เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว ในขณะที่อัตราการเติบโตของเงินรับฝากและการถือหุ้นของสมาชิก เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.30 และร้อยละ 12.21 ส่วนอัตราการเติบโตของการให้เงินกู้แก่สมาชิกเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.72 จึงทำให้มีเงินส่วนเกินในระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ เพิ่มจาก 46,397 ล้านบาท เป็น 154,136 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.16

ในการพิจารณาโครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ในช่วงเวลา 10 ปี ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ว่ามีทิศทางที่จะนำไปก่อให้เกิดประโยชน์งอกเงยจากภายนอกมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งทำให้มีโอกาสความเสี่ยงจากการลงทุนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านการลงทุนเท่าที่ควร ซึ่งเป็นประเด็นข้อคำถามว่า กลไกอะไรสนับสนุนให้เกิดการไหลเวียนของเงินทุน ส่วนเหลือมาใช้ในขบวนการสหกรณ์แทนที่การนำเงินไปลงทุนในตลาดการเงินภายนอกขบวนการ

ข้อสรุปจากเวทีตักผลึกความคิดบ่งชี้ให้เห็นข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้อจำกัดในการเข้าถึงสมาชิกเพื่อรณรงค์ด้านการประหยัด การออม และการสร้างวินัยทางการเงิน อันเป็นคุณค่าพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขาดระบบการเรียนรู้ในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์สู่มาตรฐานสากล ขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ และการเชื่อมโยงธุรกิจลักษณะ Corporate System ยิ่งขาดเครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยประกันความเสี่ยงและการบริหารสภาพคล่องในระบบการเงินและประการสำคัญ คือ ผลกระทบจากนโยบายรัฐ ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการให้เงินกู้ จนส่งผลกระทบต่อวินัยทางการเงินของสมาชิกและการมีหนี้หลายทาง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะรณรงค์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน โดยในที่นี้ขอใช้คำว่า SHOs system (Self Help Organizations System) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อสร้างความมั่นคงของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ (Efficiency) เพื่อสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส และเป็นธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน : SHOs system และเพื่อรักษาเสถียรภาพการเงิน (Financial stability) และถือเป็นโอกาสดีที่ขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์จะยึดเอาช่วงเวลาปี 2555 เป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการเงินดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบ SHOs system

- 1.1) ระบบการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อภาพลักษณ์ที่เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจ
- 1.2) ระบบการเงินที่มีบริการด้านการเงินที่เป็นธรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมสมาชิกให้ประหยัด มีจิตสำนึกการออมและมีวินัยทางการเงิน เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก
- 1.3) ระบบการเงินที่มีโครงสร้างพื้นฐานและกลไกการบริหารความเสี่ยง สภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่นบนพื้นฐานของระบบการบริหารจัดการที่เป็นอิสระ พึ่งพาตนเองได้ (Autonomous)
- 1.4) ระบบการเงินที่มีระบบบริหารจัดการที่ดี ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจ ในอัตลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

2) กรอบแนวทางการดำเนินงานและมาตรการในการพัฒนาสู่ระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ในทิศทางการพึ่งพาและร่วมมือกัน ประกอบด้วย 3 กรอบแนวทาง ได้แก่

▲ **กรอบแนวทางที่ 1 :** การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีองค์ประกอบในระบบการเงินรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อระบบ SHOs system ซึ่งกำหนดไว้ 7 มาตรการ ได้แก่ การกำหนด Steering Committee การจัดทำแผนแม่บท SHOs system การพัฒนา

ระบบการเรียนรู้ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือทางการเงิน การปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับ

▲ **กรอบแนวทางที่ 2 :** การพัฒนาระบบการเงิน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เป็นไปตามมาตรฐานของสถาบันการเงิน และเกิดการเชื่อมโยงระบบการเงินระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งกำหนดไว้ 5 มาตรการ ได้แก่ การกำหนดข้อบังคับสำหรับเงื่อนไขการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการในทิศทางของ Prudential Standard การนำระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลมาใช้ในการเชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์ในรูปแบบของ Pool Resource จัดให้มีกองทุนประกันความเสี่ยงเพื่อการบริหารสภาพคล่องและแก้ปัญหาพร้อมกัน จัดให้มีกองทุนคุ้มครองเงินฝาก

▲ **กรอบแนวทางที่ 3 :** การพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกลไกสนับสนุนที่เกื้อหนุนการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ในทิศทางของการพึ่งพาและร่วมมือกัน กำหนดไว้ 4 มาตรการ ได้แก่ จัดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำการบริหารจัดการสหกรณ์ในทิศทางของมาตรฐานสถาบันการเงิน สร้างระบบการเรียนรู้ที่เกื้อหนุนการยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ พัฒนาค่ามาตรฐานการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ จัดขึ้นสหกรณ์ออมทรัพย์ตามมาตรฐานสถาบันการเงิน

5.1.4 กรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ. ในการขับเคลื่อน SHOs system

ชสอ. ในฐานะที่เป็นองค์กรกลางของสหกรณ์ออมทรัพย์ ตั้งแต่ปี 2516 เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ จนถึงปัจจุบันปี 2553 ชสอ.ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นศูนย์กลางสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย อารงไว้ซึ่งอุดมการณ์และเป็นสากล” นอกเหนือจากบริบทการทำหน้าที่เป็นกลไกของระบบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่มีสินทรัพย์มูลค่าทั้งสิ้น 42,622 ล้านบาท มีอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 30 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ร้อยละ 1.02 อัตราผลตอบแทนต่อทุน ร้อยละ 5.64 มีบริการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก คิดเป็นมูลค่า 25,315 ล้านบาท เงินฝาก 16,350 ล้านบาท บริการ... และอื่นๆ 14 ล้านบาท มีเงินลงทุนในตราสารการเงิน มูลค่า 12,669 ล้านบาท

ในรอบปี 2553 ชสอ. สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินงาน คิดเป็นมูลค่า 468 ล้านบาท และเมื่อหักกำไรจ่ายเจ้าหน้าที่ จำนวน 34 ล้านบาท เหลือเป็นกำไรสุทธิ 434 ล้านบาท ซึ่งจะนำไปจัดสรรตามครรลองของวิธีการสหกรณ์ เพื่อให้บริการแก่สมาชิก และการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อไป

1) แนวทางการดำเนินงานของ ชสอ. ที่สอดคล้องกับ SHOs system

ชสอ. ควรดำเนินนโยบายที่จะก่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- ▲ การกำหนดยุทธศาสตร์ ชสอ. ภายใต้ SHOs system
- ▲ การกำหนด Agenda และแผนรณรงค์ SHOs system
- ▲ การจัดทำแผนพัฒนาระบบสนับสนุนการขับเคลื่อน SHOs system
- ▲ การจัดทำแผนขับเคลื่อน SHOs system ภายใต้การมีส่วนร่วมของ ชสอ. และภาคี

2) มาตรการในการขับเคลื่อน SHOs system มี 5 ประการ ได้แก่

- ▲ มาตรการด้านความมั่นคง
- ▲ มาตรการด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

- ▲ มาตรการด้านการพัฒนาระบบการเงิน
- ▲ มาตรการด้านการบริหารจัดการที่ดี
- ▲ มาตรการด้านเสถียรภาพการเงิน

3) กรอบคิดแนวทางและมาตรการการพัฒนา SHOs system

กรอบแนวทางการพัฒนา SHOs system เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกรอบทิศทางการดำเนินงานของ ชสอ. และการขับเคลื่อน SHOs system ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน โดยใช้กลไกของ Steering Committee เป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์และภาคีในทุกระดับ

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2553. รายงานผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์.
<http://statistic.cad.go.th/main.php?filename=index>
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2553. กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน.
(online) http://203.154.183.18/ewt/statistic/download/save_53.pdf
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และ สายสุดา ศรีอุไร. 2553. Value Chain Management in Agricultural Co-operatives, Thailand. Innovation for competitiveness and fair-trade approaches. Co-operatives contribution to a plural economy. 2-4 กันยายน 2553. University Lumiere Lyon (France)
- คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ : คพช. 2550. แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2550-2554). กรุงเทพฯ : คพช.
- คณะอนุกรรมการสหกรณ์และองค์การเกษตรกร. 2552. สหกรณ์วาระแห่งชาติ. คณะทำงานพิจารณาศึกษาผลักดันให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ. (อัดสำเนา)
- ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด. 2553. รายงานผลการดำเนินงานชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด. ประจำปี 2551 – 2553.
- ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย. (Online) www.fsct.com
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2554. แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2. (พ.ศ. 2554 - 2558). (อัดสำเนา)
- สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์. 2552. สหกรณ์กับวิกฤติเศรษฐกิจโลก โอกาสของสหกรณ์. วารสารคนสหกรณ์ คอลัมน์ มุมมองจากแดนไกล ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 (เดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2552) กรุงเทพฯ : บานาน่า กราฟฟิก
- สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ . 2550. เอกสารวิจัยโครงการร่างแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2. (อัดสำเนา)
- สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (Online) www.cai.ku.ac.th
- Franco Fiordolisi, Philip Molyneux and Daniel Prevati. “New Issues in Financial Institutions Management”, Palgrave Macmillan, 2010.
- Elisabeth Paulet and Francesc Relano. (2010) . The Twofold Betrayal of Co-operative Banking. ICA European Research Conference “Co-operatives contributions to a plural economy”. Lyon University, France : 2-4 September 2010.

